

Stalinismens uppgång och nedgång

Resolution antagen av Fjärde Internationalens 4. världskongress 1954

Utvecklingen i Sovjetunionen och inom den internationella arbetarrörelsen efter 1917 har i huvudsak bestämts av dynamiken i förhållandet mellan klasstyrkorna i världsskala. Denna utveckling har genomgått några större faser: revolutionens uppgång 1917-1923, världsrevolutionens ebb 1923-1943, och det nya revolutionära uppsvinget efter 1943.

Oktoberrevolutionen var startpunkten för ett nytt historiskt stadium på otaliga områden:

- den framfödde den första arbetarstaten på 1/6 av jordens yta.
- den tvingade en del av arbetarrörelsen framåt på det teoretiska området och möjliggjorde dess självständiga organisering genom skapandet av Kommunistiska Internationalen och de kommunistiska partierna.
- den gav en kraftig impuls till de koloniala folken i deras begynnande strider mot imperialismen.

Perioden från 1917 till 1923 är i första hand en period av kamp för den nya statens överlevande och för en formering och konsolidering av det kommunistiska avantgardet över hela världen

Nederlaget för världsrevolutionen efter första världskriget ledde i Sovjetunionen till att sovjetdemokratien krossades av en byråkrati som upprättade en diktatorisk politisk makt, och det är under denna som Sovjetunionens ekonomiska och kulturella utveckling har ägt rum under de senaste 30 åren. Genom denna stats handlingar och tyngd har den sovjetiska byråkratin utövat ett avsevärt inflytande över massrörelsen i hela världen, i första hand över de organisationer och rörelser som skapades genom impulsen från den ryska revolutionen.

Kommunistiska Internationalen och kommunistpartierna borde ha anpassat sin aktivitet till det nya stadiet, dvs försökt att konsolidera sig teoretiskt och politiskt, stärkt sina band med massorna och på så sätt förberett ett framtida revolutionärt uppsving. Men trycket från den första arbetarstaten och dess byråkratiska urartning på organisationer som knappast ännu hade brutit med socialdemokratien, som saknade en solid kader, ledde likaså till en urartning inom dessa organisationer. Kommunistiska Internationalen blev det huvudsakliga instrumentet för Kremls överföring av order och direktiv till de kommunistiska partierna. Dessa partier, vars politiska och teoretiska utveckling sålunda spårade ur och vars val av kader och ledande organ genomfördes på ett byråkratiskt sätt, utnyttjade inte massorna och massrörelserna för att föra världsrevolutionen framåt utan endast för att underlätta byråkratins intressen.

Detta utnyttjande av kommunistpartierna i Kreml-diplomatens tjänst bidrog till att skapa en serie svåra nederlag för arbetarrörelsen, vilka kulminerade i nazismens triumf i Tyskland och i andra världskrigets utbrott.

Då andra världskriget började var kommunistpartierna i de största kapitalistiska länderna minoriteter inom arbetarklassen. Stalinismen, dvs underordnandet av världsproletariatets intressen under den sovjetiska byråkratins intressen – arbetade genom ett relativt enkelt system:

- en arbetarstat under en polisdiktatur;
- svaga arbetarorganisationer som styrdes av Komintern, vilken i sin tur var under sträng kontroll.

I slutet av andra världskriget och under de år som följde, har händelser av högsta dignitet lett till att det inom stalinismens nuvarande område utvecklats följande komplicerade struktur:

- a) Efter att ha visat prov på ett extraordinärt motstånd under kriget tack vare den makt som härrör ur Oktoberrevolutionens produktionsförhållanden och den sympati massorna känner för dessa förhållanden har *Sovjetunionen* fortsatt sin ekonomiska utveckling, vilken i själva verket nu har gjort den till den andra industriella makten i världen;
- b) *nya arbetarstater i Östeuropa*, som huvudsakligen upprättats genom ett byråkratiskt handlande, utan en föregående plan från Kreml;
- c) *Kina*, där KKP kommit till makten på basis av ett omfattande bondeuppror;
- d) *en serie koloniala rörelser* under stalinistisk eller prostalinistisk ledning;
- e) *Kommunistpartierna i den kapitalistiska världen*; i Västeuropa kunde de i slutet av andra världskriget upp leva en viktig tillväxt till följd av "Motståndsrörelsen"; under de efterföljande åren tappade kommunistpartierna i en serie länder den mark som de vunnit; men i viktiga fall som Frankrike och Italien, har dessa partier vunnit inflytande över en majoritet av arbetarklassen, och trots vissa fluktuationer, har den bevarat detta inflytande;
- f) *Jugoslavien* kunde fram till juni 1948 räknas till dessa; där hade JKP tagit statsmakten tack vare en heroisk masskamp som den stått i ledningen för.

Det grundläggande villkor som den sovjetiska byråkratin utvecklades ur och som gav den dess kraftiga grepp över kommunistpartierna, nämligen revolutionens ebb, Sovjetunionens isolering och ekonomisk efterblivenhet – dessa villkor har nu försvunnit.

Det jämviktsförhållande som säkrade denna kontroll före andra världskriget – och som i sin tur återspeglade den relativa jämvikten i världsmåttstock under samma period – har nu brutits.

Stalinismens "expansion" innebar inte alls en konsoliderande faktor. Långt därifrån. Istället bar denna expansion inom sig tendenser som bäddade för dess upplösning, en faktor som demonstrerats av följande: JKPs uppbrott; de omfattande utrensningarna i kommunistpartiernas ledning i "Folkdemokratierna"; accepterandet av en slags gemensam ledning med KKP i förhållande till de asiatiska kommunistiska rörelserna; vissa kommunistpartiers försvagning på gränsen till ren likvidering, slutet på en politisk orörighet inom Sovjetunionen; och inledningen till ett revolutionärt uppsving i dess utkanter.

En av de mest slående manifestationerna av denna nya situation är Kremels oförmåga att återupprätta ett internationellt centrum, som på något sätt kunde ta Korinternas plats, vilken upplöstes 1943.

Slutligen: trots framväxten av kommunistiska masspartier och Sovjetunionens attraktionskraft, har det under loppet av efterkrigsperioden bildats massrörelser som går åt vänster och som står utanför ett stalinistiskt inflytande (Bevanismen, asiatiska socialistpartier...).

Men olika faktorer arbetar för att förlängs Kremels inflytande över världens arbetarrörelse och över de icke-kapitalistiska länderna: hotet från ett imperialistiskt krig; den makt som sovjetstaten kan utöva över materiellt svagare partner; det faktum att massorna utnyttjar de organisationer som står till deras förfogande för att lösa problem som ställs i revolutionära situationer, och därför i första hand samlas kring det existerande ledarskapet. Slutligen finns det faktum att de begrepp och de metoder som skapades under stalinismens uppgångsperiod på grund av tröghet och traditioner fortsätter att verka, detta desto mer som den byråkratiska strukturen i dessa partier och länder och deras förhållanden till Sovjetunionen, har överlevt.

På ingen plats där kommunistpartierna äger en massbas – med undantag av Jugoslavien – har det skett en massbrytning med Kreml; och likaså har det inte skett en avtömning *en masse* inom dessa partier. Stalinismens sönderfall har börjat genom ett inträngande i dessa organisationer av idéer som är främmande och står i motsättning till Kreml-byråkratins intressen; och genom en modifieringsprocess av de hierarkiska byråkratiska relationer som tidigare existerat. Det är först och främst och fr.a. på detta sätt som stalinismens sönderfall kommer att fortsätta under en hel period: de kommunistiska organisationer som har en massbas kommer att bevaras, men inom dessa organisationsformer kommer det att utvecklas tendenser med ett nytt innehåll, både vad gäller de idéer de uttrycker och vad gäller de existerande organisatoriska förhållanden som uttrycker sovjetbyråkratins hårda grepp.

I de länder där kommunistpartierna utgör en liten minoritet av arbetarrörelsen accentuerar det revolutionära uppsvinget – som där kommer att kanaliseras i andra organisationer – dessa kommunistiska partiers isolering och skapar sålunda en grogrund för djupa kriser.

De händelser som inträffat i Sovjetunionen efter Stalins död utgör ä ena sidan början till uppkomsten av objektiva och subjektiva villkor för den politiska revolutionen i Sovjetunionen. A andra sidan innebär dessa förändringar likaså att den broms lossnat som tidigare funnits och som fungerade på det mest konservativa och t.o.m. reaktionära sätt i de organisationer som fortfarande sammansluter det största antalet revolutionära militanter, också i många av de länder där kommunistpartierna är extremt svaga. Som resultat av detta har ett nytt stadium inletts, inte bara i Sovjetunionen utan också i kommunistpartiernas och de icke-kapitalistiska ländernas utveckling, vilket i sin tur accelererar stalinismens sönderfall på det sätt som angivits ovan.

Fjärde internationalen – som skapades för att säkra en kontinuitet för det revolutionärt-marxistiska programmet och organisationen för att bygga ett nytt revolutionärt ledarskap för proletariatet – har som uppgift att ingripa i detta sönderfall för att kring sig gruppera de friska kommunistiska styrkor som fram till idag har influerats av stalinismen.

I. Stalinismens uppgång och nedgång i Sovjetunionen

1. Det revolutionära uppsving som följde på det första världskriget skakade endast den svagaste av de imperialistiska makterna. Det lämnade kolonialimperierna intakta och tillät sålunda de imperialistiska stater som ägde kolonier att kväva den revolutionära rörelsen i sin linda genom att göra avsevärda eftergifter till massorna (åtta timmars arbetsdag, allmän rösträtt etc.) När detta revolutionära uppsving kom hade USA, som genomgått ett halvsekel av feberaktig ekonomisk tillväxt, ännu inte upplevt en social kris som var tillräckligt djupgående för att ge det amerikanska proletariatets massa av industriarbetare – som ständigt förnyades genom immigrationsvågorna – en tradeunionistisk eller politisk medvetenhet. Handlingsfältet för det revolutionära uppsvinget begränsades sålunda till Central- och Östeuropa, och fr.a. till Ryssland, Tyskland och Italien bland världens stormakter. Men Ryssland var ett ekonomiskt och kulturellt efterblivet land, med ett mycket litet industriproletariat, som stod relativt lågt i fråga om yrkeskunskap och kultur, och som krossades under tyngden från miljontals illiterata bönder. Endast den ryska revolutionens sammansmältning med de tyska och italienska revolutionerna kunde ha gett proletariatets diktatur en tillräcklig materiell och social bas för att kunna garantera sovjetdemokratien. Den italienska revolutionens nederlag 1922 och den tyska revolutionens 1923 innebar slutet på den revolutionära vågen, och den isolerade nu revolutionen i ett efterblivet land. Denna isolering påtvingade det ryska proletariatet enorma materiella offer, vilka ledde till dess gradvisa utmattning i fråga om kampmöjligheter och stridsentusiasm, och en allt mindre politisk aktivitet och politiskt intresse. På detta sätt skapades de objektiva villkoren för dess politiska expropriering av sovjetbyråkratin.

2. Likväl innebar slutet av den revolutionära vägen 1917-23 inte ett djupt, förlängt nederlag för den internationella arbetarrörelsen. De sektorer av världsproletariatet som hade varit tysta under det revolutionära uppsvinget 1918-23 började den ena efter den andra att komma i rörelse under de följande decennierna: Storbritannien 1925-26; Kina 1925-27; Spanien 1931-38; Frankrike 1936-38; USA 1934-37. I Tyskland skapade 1929 års ekonomiska världskris förhållanden som var gynnsamma för ett nytt revolutionärt uppsving. Om revolutionens ebb trots dessa många möjligheter alltmer accentuerades, berodde detta inte på den inre dynamiken i massrörelsen, utan på den skadliga roll som spelades av arbetarnas ledare. I otaliga fall var det fr.a. de stalinistiska ledarskapen som drev dessa rörelser till nederlag. Om stalinismens uppkomst och nedgång i sista hand bestämdes av världsrevolutionens accentuerade ebb, var denna utveckling i sin tur vare sig ödesbestämd eller oundviklig. De försök som gjordes av de revolutionära styrkorna i Sovjetunionen och över hela världen (Vänsteroppositionen, Bolsjevik-leninisterna) att vända strömmen, att förstärka proletariats tyngd i Sovjetunionen genom industrialiseringen och genom segrar – även om de endast var partiella – i världsskala, visar sig ju större perspektiv vi får på dessa, vara fullständigt realistiska. Den ryska revolutionens förening med världsrevolutionen var möjlig under hela denna period. Om denna förening inte kom till stånd, berodde detta fr.a. på den roll som spelades av ledarskapet i Sovjetunionen och inom den Kommunistiska Internationalen. Stalinismen är lika mycket en produkt av som en orsak till den revolutionära ebb under hela perioden från 1923 till 1943.

3. Isoleringen i ett efterblivet land, böndernas överväldigande specifika vikt, proletariats numeriska och kulturella svagheter, dess brist på demokratiska traditioner – alla dessa faktorer ledde i Sovjetunionen till en urholkning av den proletära demokratin, en växande passivitet bland massorna, att parti- och statsfunktionärerna alltmer och mer uppfattade den politiska makten som en exklusiv rättighet. Existensen av en sådan grupp funktionärer under övergångsepoken från kapitalism till socialism är oundviklig. Men den borde minska i antal och vikt alltefterhand som det samhälle och den ekonomi som växer fram ur den socialistiska revolutionen konsolideras, och alltefterhand som klasserna, bristen på jämlikhet och de sociala motsättningarna dör bort. Deras bortdöende är i stor del identisk med statens bortdöende. Tills detta bortdöende fullbordas borde arbetarklassen utöva en strikt kontroll över funktionärerna i demokratiskt organiserade former för att så mycket som möjligt begränsa dess avarter. Det som hände i Sovjetunionen var av rakt motsatt karaktär. Under den allmänna bristens och fattigdomens förhållanden, blev den politiska makten som administrerade och distribuerade hela landets rikedomar snabbt en regulator för distributionen och den tillvällde sig det väsentliga konsumtionsprivilegiet. De byråkratiska elementen trädde fram som ett distinkt och konservativt byråkratiskt skikt som i allians med de exploaterande och småborgerliga elementen (kulakerna, NEP-männen etc.) försvarade materiella intressen som stod i motsatsställning till proletariatet; och senare som en byråkratisk kast som var medveten om att den hade speciella sociala intressen och som beslöt att försvara dem mot varje annat skikt i samhället. Formeringen och konsolideringen av denna byråkratiska kast fann sin huvudsakliga återspeglning på det politiska fältet i den fraktionsstrid som splittrade bolsjevikpartiet, den enda skådeplatsen för den politiska striden i landet. Den stalinistiska fraktionen segrade i denna strid därför att den fick stöd från byråkratin. Denna seger kulminerade i krossandet av den inre partidemokratin, den sista bastionen för den proletära demokratin i Sovjetunionen, i en fullständig omvälvning av landets sociala överbyggnad med undantag för ägandestrukturerna och i upprättandet av den stalinistiska bonapartistiska diktaturen, som huvudsakligen baserades på sovjetbyråkratins intressen och som i grunden försvarade dessa.

4. Det revolutionära uppsvinget hade fått sitt klaraste uttryck i Oktoberrevolutionens seger. Revolutionens ebb fick sitt klaraste uttryck i sovjetbyråkratins seger i Sovjetunionen. Men denna reträtt skedde inom en ram där det världskapitalistiska systemet karakteriserades av en djup nedgång. Denna nedgång var redan alltför avancerad, den imperialistiska antagonismen alltför akut på basis av denna nedgång, arbetarrörelsen ännu alltför mäktig i världsmåttstock, de ödelagda resterna av de forna härskande klasserna i Ryssland eller kärnan till en ny bourgeoisie ännu för svaga i själva Sovjetunionen för att proletariatets ebb skulle driva kapitalismen tillbaka till makten; Kontrarevolutionen begränsades i stort sett till överbyggnadens fält. Produktionssättet, som karakteriserades av produktionsmedlens nationalisering, monopolet över utrikeshandeln och ekonomins övergripande planering – denna grund, som skapats av Oktoberrevolutionen och som skilde den sovjetiska ekonomin från det kapitalistiska världssystemet och ställde dem i motsättning till varandra, upprätthölls, stärktes och konsoliderades under Sovjetunionens historiska utveckling. Den kamp mellan kapitalism och socialism, som enligt Lenins mening upprätthölls, stärktes och konsolideras under Sovjetunionens historiska utveckling. Den kamp mellan kapitalism och socialism, som enligt Lenins mening karakteriserar övergångsperioden, övergick inom Sovjetunionen från produktionens område – där praktiskt talet alla kapitalistiska former eliminerades – till distributionens fält. Sovjetbyråkratins bonapartistiska diktatur är därför produkten av en *politisk* kontrarevolution: en *politisk* revolution krävs för att störta den. Men sovjetstaten är en produkt av en *social revolution*, vars ekonomiska och sociala landvinningar fortfarande försvaras, om än på ett säreget och otillräckligt sätt. Denna stat kan endast störtas genom en *social kontrarevolution*, som återupprättar – om än bara gradvis – kapitalets styre och den privata äganderätten över produktionsmedlen. Vår definition av Sovjetunionen som en *degenererad arbetarstat* omfattar de två grundläggande elementen idet nuvarande sovjetiska samhället: å ena sidan bevarandet och tillväxten av de sociala grundvalar som härstammar från Oktober; och å andra sidan av segern för en politisk kontrarevolution på just dessa grundvalar. Vår politik att ovillkorligen försvara Sovjetunionen motsvarar just denna motsägelsefulla sovjetiska verklighet: att säkerställa Sovjetunionens *framsteg* genom att störta den byråkratiska diktaturen och upprätta en socialistisk demokrati; att förhindra Sovjetunionens *nederlag*, vilket skulle innebära att dess sociala grundvalar störtas samman och kapitalismen återupprättas.

5. Inom ramen för just denna sovjetiska verklighet uppstår en annan motsättning, *Sovjetbyråkratins dubbla natur*:

- a) å ena sidan är det en parasitisk kast vars privilegier härrör från Sovjetunionens sociala struktur. Den tvinas därför i sitt eget intresse att försvara denna struktur mot den inhemska och internationella bourgeoisin och mot de småborgerliga styrkor som söker störta den och i en eller annan form återupprätta den kapitalistiska ekonomin.
- b) å andra sidan är den en parasitisk kast vars privilegier endast kunde utsträckas och tillfälligt stabiliseras genom en politisk expropriering och passivisering av proletariatet, och dess brist på revolutionära perspektiv. Byråkratin tvingas därför, mot proletariatets intressen, söka bevara de inhemska och internationella förhållanden som kan förhindra ett nytt uppsving och det sovjetiska proletariatets nya revolutionära aktivitet.

Byråkratins motsägelsefulla natur återspeglar i sig det faktum att i den mån den försvarar Sovjetunionen och dess sociala bas mot imperialismen och mot restauratoriska styrkor av alla sorter, bidrar den definitivt till ett återskapande av sovjetdemokratin inom landet; och tvärtom, i den mån den lyckas med att temporärt hålla tillbaka det sovjetiska proletariatet eller världsproletariatets uppsving, underminerar och upplöser den lika bestämt den sociala bas ur vilken dess egna privilegier beror.

6. Denna dubbla och motsägelsefulla natur hos sovjetbyråkratin återspeglas i dess inhemska och internationella politik i des helhet sedan 1923. Men det *konkreta sätt* på vilket denna manifesterar sig beror i sista konkreta sätt på faktorer som ligger utanför den sovjetiska byråkratins kontroll: styrkeförhållandet mellan klasserna i världsskala och inom Sovjetunionen självt. Ur denna synpunkt kan man urskilja två huvudstadier:

a) från 1923 till 1943: revolutionens och arbetarrörelsens internationella reträtt i samband med förvärrandet av det kapitalistiska systemets allmänna kris och imperialismens inre motsättningar, tillät byråkratin att konsolidera sin makt genom att balansera mellan den internationella, revolutionära rörelsen och imperialismen, mellan de olika imperialistiska makterna, mellan klasserna inom Sovjetunionen självt. Den bonapartistiska diktaturen är produkten av denna balansgång. Den målsättning som styr sovjetbyråkratins politik är upprätthållandet av *status quo* att bevara ett jämviktsförhållande. Ur denna synpunkt innebär den fullständiga balansräkningen över sovjetbyråkratins internationella politik att den är reformistisk, därför att byråkratins målsättning inte är att störta världskapitalismen utan helt enkelt att bevara Sovjetunionen inom ramen för status quo.

b) efter 1943: det nya revolutionära uppsvinget i samband med en förvärring av krisen för det kapitalistiska systemet och upprättandet av USA-imperialismens fullständiga övervälde i den kapitalistiska världen, förstörde både jämvikten mellan det internationella proletariatet och imperialismen, och jämvikten mellan de olika imperialistiska makterna. Dessa faktorer tvingade dessa makter att – antingen de ville det eller inte – acceptera en världsomfattande imperialistisk enhetsfront mot revolutionen och de anti-kapitalistiska styrkorna och gjorde varje politik av vacklan och bevarande av status quo illusorisk. Förstörelsen av den grundläggande jämvikten för den stalinistiska bonapartismen underminerar själva grundvalarna för den byråkratiska diktaturen i Sovjetunionen. Samtidigt har produktivkrafternas uppsving inom Sovjetunionen, proletariatets numeriska och kulturella stärkande och återverkningarna inom landet från den internationella revolutionsvågen brutit jämviktsförhållandet (som baserades på proletariatets politiska utmattning) mellan de sociala styrkorna, och förbereder proletariatets kamp för sovjetdemokrati.

7. Under fasen från 1923 till 1943 manifesterades sovjetbyråkratins dubbla och motsägelsefulla natur såväl inom landet som utom det genom ett antal kraftiga svängningar:

a) 1924-27: alliansen mellan byråkratin, kulakerna och NEP-elementen i Sovjetunionen mot det proletära avantgardet. Internationellt sett en högerkurs: en principlös allians med Chiang Kai-shek, med den brittiska fackföreningsbyråkratin, med bondepartier på Balkan etc.

b) 1928-34: krossandet av kulakerna och NEP-männen; tvångskollektiviseringen av jordbruket och brådstörtad industrialisering. Samtidigt förstördes de kvarvarande politiska rättigheter för arbetarna som erövrats genom Oktoberrevolutionen, makten i varje företag gick över i direktionens händer, det skedde en accelererad tillväxt av olikheter inom arbetarklassen. Internationellt, en ultra-vänsterkurs när imperialismen försvagades och paralyserades genom en ekonomisk kris.

c) 1935-39: en högerkurs i Sovjetunionen, återupprättandet av böndernas privatäggande av delar av boskapen och små jordstycken; avskaffandet av den gamla sovjetiska konstitutionen; utrotandet av hela generationen gamla bolsjeviker; reaktionens seger inom moralen, kulturen etc., en allmän uppmuntran för neo-borgerliga tendenser. Samtidigt en högerkurs internationellt: allians med de imperialistiska ”demokratierna”, acceptandet av nationellt försvar i dessa länder och i deras kolonier; Folkfrontspolitiken; krossandet av de spanska och franska revolutionerna.

d) 1939-41: förberedelse för krig inklusive ett slut på massutrensningarna i Sovjetunionen, och konsolideringen av byråkratins individuella positioner. Internationellt, ett hastigt skifte av diplomatiska allianser resulterar en ultravänsterpolitik inom de stalinistiska kommunistpartierna.

e) 1941-45: en högerkurs under kriget. Inom landet: "det stora patriotiska kriget", böndernas nyriekedom, massiv privat tillägnelse av kollektivens jord, upplösningen av Kommunistiska Internationalen, återupprättandet av kyrkan som ett instrument för statens politik, panslavisk propaganda etc. Utom landet: nära allians med imperialismen, den, Nationella Frontens politik, kamp mot befrielseörelserna i kolonierna, mot försvaret av arbetarnas ekonomiska intressen i de allierade länderna etc.

8. Perioden mellan 1943 och 1947, då sovjetbyråkratin tycktes stå på höjden av sin makt, framstod som en övergångsperiod mellan världsrevolutionens ebb och det nya uppsvinget. Det är, av samma skäl, en övergångsperiod mellan stalinismens uppgång och dess nedgång. Världsrevolutionens uppgång var ännu inte mäktig nog för att tillåta att stalinismen utmanövrerades; den förblev i allmänhet inom de gränser där byråkratin och dess agenturer kunde kontrollera den genom mer eller mindre traditionella metoder (Frankrike, Italien, Indokina, Malaja och delvis Indonesien och Kina); det enda undantaget var i Jugoslavien. Men denna våg var tillräckligt hotfull för att tvinga imperialismen att söka ett *modus vivendi* med sovjetbyråkratin. Den senare åtog sig att stoppa eller försöka tvinga tillbaka revolutionen mot att den i gengäld fick territoriella och ekonomiska koncessioner. Detta var innebörden i överenskommelserna i Teheran, Jalta och Potsdam, av delningen av Tyskland och uppdelningen av Europa i två inflytelsesfärer, av den kontrarevolutionära politik som fördes av kommunistpartierna i Västeuropa och i kolonierna i Fjärran Östern under denna period, av upprätthållandet av de borgerliga resterna i Östeuropa och av den amerikanske generalens Marshalls och Stalins gemensamma ansträngningar att sätta upp en koalitionsregering i Kina. Denna tendens underlättades genom följande: den inre situationen i Sovjetunionen, krigets fruktansvärda konsekvenser, den enorma bristen på konsumtionsvaror, krisen i valutan 1945-47, utplundringen av buffertländerna som ett byråkratiskt medel för att i viss utsträckning förbättra sin situation.

9. Men den internationella revolutionära vägen, fr. a. den kinesiska revolutionens seger, förstörde möjligheten för sovjetbyråkratin att nå en övergripande kompromiss med imperialismen. Kvävd inom ett område som var alltför litet för dess behov, och hotad av en fruktansvärd ekonomisk chock, hade imperialismen tidigare sökt att gå till offensiven genom att återuppbygga den kapitalistiska ekonomin i Västeuropa med målsättningen att lossa Sovjetunionens hårda kontroll över buffertzonen (Marshallplanen). Efter att ha manövrerats ut av den koloniala revolutionen, övergick imperialismen till väpnad handling (krigen i Indokina, Indonesien, Malaja, Korea), och förberedde sig för en slutlig uppgörelse med de anti-kapitalistiska styrkorna (Atlantpakten, M.S.A., Balkanpakten, pakten i Mellanöstern, Stilla-havspakten, återmilitariseringen av Japan och Tyskland etc...). Fångad mellan det imperialistiska hotet och den kinesiska revolutionen, tvingades sovjetbyråkratin alliera sig med Folkrepubliken Kina, som blivit resultatet av revolutionen mot imperialismen. Detta innebar ett erkännande de facto av KKP:s och Folkrepubliken Kinas autonomi och självständighet, och ett gemensamt sino-sovjetiskt ledarskap över hela den kommunistiska rörelsen i Asien. Det innebar inledningen till den nya fas i världssituationen, där Sovjetunionen nu befinner sig, en situation som karakteriseras av en förvärring av de internationella klassmotsättningarna och av en utveckling av förhållandet mellan klasstyrkorna, som blir alltmer till revolutionens fördel. Denna nya situation begränsar alltmer risken för kontrarevolutionära manövrer från byråkratin. Den kan inte längre utnyttja hela den koloniala revolutionen som ett bytesobjekt för att nå en allmän överenskommelse med

imperialismen. Dess försök att utnyttja inom-imperialistiska i motsättningar består, liksom dess försök att vinna stöd hos vissa bourgeoisier i koloniala och halvkoloniala länder (Indien, Argentina, Indonesien) genom att dämpa massornas *anti-kapitalistiska* kamp i dessa länder, genom försök att mobilisera alla klasser i dessa länder, inklusive den ”nationella bourgeoisin” mot imperialismen. Så fortsätter också byråkratins försök att nå tillfälliga och partiella överenskommelser med imperialismen liksom dess roll som en broms på den koloniala revolutionens utveckling (otillräcklig hjälp under Koreakriget). Men de *praktiska effekterna* av dessa ansträngningar blir alltmer begränsade och flyktiga i förhållande både till massornas uppsving – trots försöken att tygla dem – och till USA-imperialismens tryck och risken för krig.

10. En parallell utveckling har under tiden skett inom Sovjetunionen.

De viktiga framgångarna för den sovjetiska ekonomin efter krisen 1945-47 (en kris som bekräftades genom Malenkovs rapport till 19. kongressen) har ändrat landets och befolkningens position i grunden. Även om per capita-produktionen på de viktigaste produkterna ännu släpar efter de mest utvecklade kapitalistiska länderna, har den redan överträffat nivån i de kapitalistiska länder som stagnerat, ex.vis Frankrike och Italien. A andra sidan har bruttoproduktionen avsevärt överträffat nivån för alla kapitalistiska länder utom USA, och i fråga om ett antal grundläggande produkter har den t.o.m. överträffat den *totala* produktionen i två eller tre av de viktigaste kapitalistiska länderna, ex.vis Storbritannien, Tyskland, Japan. Sovjetunionen har blivit den andra industrimakten i världen, den är i besittning av den näst största maskinparken och ökar sin produktivitet i ett snabbare tempo än något annat land med undantag av USA. Även om det sovjetiska jordbruket inte har kunnat avancera i samma tempo utan blivit avsevärt efter, har dess framsteg ändå varit tillräcklig för att eliminera varje tecken till svält eller kronisk undernäring. För befolkningen i de stora industricentra har förråden av konsumtionsvaror reglerats och de överträffar allting man förut sett maken till i Sovjetunionen – även om de fortfarande i sig är otillräckliga.

11. Som ett resultat av dessa ekonomiska framsteg, äger en viktig social omvandling rum, vilken finner sitt uttryck i en modifiering av sammansättningen och dynamiken inom landets viktigaste sociala skikt.

a) *proletariatet* har till stor del vuxit i antal och kunnighet; antalet industriarbetare fortsätter att öka med många miljoner genom varje 5-årsplan. Från en liten minoritet i sovjetsamhället 1917 och 1927, har det blivit det största sociala skiktet. Läskunnigheten har blivit total inom dess led. Den enorma mekaniseringen av den sovjetiska ekonomin under de senaste sju åren har lett till en avsevärd tillväxt i de utbildade arbetarnas antal och betydelse. Det utbildade arbetaren är inte längre urtypen för den sovjetiska arbetaren, utan snarare ett undantag. På grund av detta tenderar inte inkomstdifferentieringen bland proletariatet – trots att den är större än någonsin – att tvinga ned den stora majoriteten av arbetarklassen till hungerns nivå.

b) *bönderna* har blivit mest utsatta för omvälvningen. År efter år är det från dess led som den kompletterande arbetsstyrkan inom industrin rekryteras. Det är detta skikt som ständigt minskar i antal och social betydelse. Dess högre skikt blir ständigt rekryterade och förvandlas till kolchosbyråkrati och kolchosaristokrati (direktörer, bokförare, agronomer, traktorförare). Bönderna har inte lyckats återfå den relativt fördelaktiga position de hade under kriget och omedelbart därefter. Införandet av ett system av arbetsbrigader och sammansmältningen av kollektivjordbruken har varit viktiga steg på vägen mot en gradvis industrialisering av jordbruket, men de har motverkats av ett passivt motstånd från böndernas sida och har inte tillåtit en verklig ökning av jordbruksproduktionen. Levnadsstandarden på landsbygden har ökat i lägre takt än i städerna, och den bristande proportionen mellan jordbruket och industrin har ständigt accentuerat.

c) *byråkratin* har ökat i antal och i betydelse, men i ett lägre tempo än proletariatet. Två viktiga modifieringar har ägt rum i sammansättningen av byråkratinns övre kretsar. Först vad gäller socialt ursprung: antalet f.d. kapitalister eller borgerliga tekniker och NEP-män ä ena sidan, och antalet gamla revolutionära militanter från årgångarna före 1917 (termidorianerna) har alltmer reducerats; den stora massan av byråkratin rekryteras från privilegierade individer som vuxit upp efter revolutionsdagarna. För det andra i fråga om mentalitet: byråkratinns toppskikt är i sin majoritet inte längre ett ungt och rovlustigt socialt skikt, som vill erövra privilegier inom konsumtionsområdet under rådande fattigdom; majoriteten utgör ett skikt av män i mogen ålder eller t.o.m. på väg mot pension, som vill bevara högsta möjliga standard.

12. Även om den bonapartistiska diktaturens uppkomst och konsolidering i Sovjetunionen skedde som ett resultat av en *politisk* kontrarevolution, har byråkratin satt sin prägel på det sovjetiska samhället på alla samhällslivets områden:

a) *ekonomin*: hela ekonomin under övergångsperioden karakteriseras genom motsättningar mellan det ickekapitalistiska produktionssättet och resterna av de borgerliga distributionsnormerna. Men sovjetbyråkratin har förstärkt denna motsättning genom en enorm utveckling av sina privilegier och en social ojämlikhet. En byråkratisk centralisering av planeringen, avskaffandet av all arbetarkontroll över produktionen, fabriksbyråkratinns allsmäktighet, godtycklighet och jakt på privilegier skapar nya motsättningar och nya rubbningar av jämviktsläget inom själva produktionen, vilka accentueras alltmer i den mån ekonomin når stora framsteg.

b) *staten*: avskaffandet av de sista spåren av sovjetdemokratins tillsammans med den inre partidemokratins försvinnande har i själva verket lett till en autokratisk regim, där t.o.m. byråkratinns massa, inkl. dess övre kretsar, uteslutits från utövandet av politiska rättigheter. Den bonapartistiska diktaturen vilar huvudsakligen på den repressiva apparaten, på den terror som bryter ut i periodiska utresningar, och den kompletteras dessutom genom ett system med "folkromöstningar". Den storryska nationalismen florerar och anklagelser för "borgerlig nationalism" riktas mot nationella minoriteter som hävdar sin historia och sina egna rättigheter.

c) *armén*: den gamla Röda Armén som svor sin lojalitet till den sovjetiska konstitutionen och den Kommunistiska Internationalen har ersatts med en "patriotisk" sovjetarmé som noga kontrolleras av diktaturen, och som inom sig har infört samma uttryck av monstruös ojämlikhet, godtycklighet, och apparatens allsmäktighet, vilken härskar i hela samhället.

d) *ideologin*: den marxistiska teorin har förvandlats till en pragmatisk ideologi, som endast har att rätt- färdiga den byråkratiska politikens praktiska behov. Partiets historia, Internationalens historia och landets historia revideras, skrivs om, förfalskas systematiskt och med jämna mellanrum. Vetenskaplig forskning och fri teoretisk diskussion undertrycks inom alla områden av samhällsvetenskaperna och börjar t.o.m bli en "ledtråd" inom vissa naturvetenskaper. Ur detta undertryckande härstammar nödvändigheten av en ofelbar och allvetande Påve som vid varje svängning formulerar dogmer som är anpassade till byråkratinns intressen.

e) *moral*: den kvinnornas och ungdomens frigörelse, som Oktoberrevolutionen genomförde under sina första år har välts över ända. Kvinnornas jämlikhet har blivit en jämlikhet i utkrävandet av övermänskliga fysiska ansträngningar från arbetarna och inte rätten att fritt bestämma över sina liv. Skilsmässolagen har blivit mera strikt; rätten till abort har avskaffats. Ungdomen hindras från att delta i politiken, något som t.o.m skrivits in i ungdomsorganisationernas stadgar.

13. Men de sovjetiska massorna skaffade sig en stor erfarenhet under kriget (när apparatens repressiva möjligheter begränsades och man samtidigt såg den verkliga levnadsstandarden bland de västeuropeiska arbetarna). De sovjetiska massorna, och fr.a. då den avancerade arbetarungdomen, börjar alltmer uppmärksamma de motsättningar som finns i sovjetsamhället och i den bonapartistiska diktaturen. De blir fr.a. medvetna om de ekonomiska motsättningarna, detta desto mer som de överfört all sin dynamik och sin skapelsekraft på detta område. De diskussioner som föregick SUKPs 19. kongress och de som ägt rum under och efter denna kongress, har avslöjat följande:

a) att för den absolut största majoriteten av folket i Sovjetunionen har det blivit alltmer, uppenbart att den mäktighet som sovjetekonomin uppnått kommer i allt större motsättning till den enormt låga nivån för masskonsumtion. Fr.a. upplevs bostadskrisen av dessa massor som oförklarlig och den kritiserades allmänt under den 19. kongressen.

b) att för de mer utvecklade skikten inom arbetarklassen, de lägre skikten inom partiet och för fackföreningsfunktionärerna på låg nivå, tycks den sovjetiska byråkratin alltmer bli en broms på produktivkrafternas tillväxt. Efter att ha nått en hög privilegienivå själva som konsumenter, har de övre skikten inom byråkratin inte längre intresse av en maximal expansion inom produktionen. Industriledningens lust efter vinster, vilka betraktas som den huvudsakliga drivkraften inom ackumulationen, har blivit en faktor som begränsar och hejdar just denna ackumulation. I den mån uppnående av planens målsättningar fortsätter att vara beroende av intressena hos dessa skikt inom byråkratin, introduceras ytterligare en desorganiserande kraft inom planeringen (prioritet ges åt uppnåendet av finansplanen på bekostnad av produktionsplanen). Det byråkratiskt centraliserade utarbetandet av planen kolliderar med ekonomins växande sammansatthet.

14. På det ideologiska fältet har *motsättningarna inom byråkratiska diktaturen* kulminerat i en allvarlig teoretisk kris, som fått sin återspeglning inte bara i diskussionerna om politisk ekonomi, utan också i diskussionerna om "övergången till kommunismen" och ett antal andra ideologiska problem.

a) det styrande skiktet i Kreml har tvingats att i samma andetag försäkra att klasserna försvunnit i Sovjetunionen och att klasskampen fortsätter, ja t.o.m. skärps.

b) de har tvingats betona att i den mån man gör framsteg mot kommunismen, försvinner inte de sociala konflikterna, utan de accentueras.

c) de har tvingats att samtidigt insistera på det faktum att staten inte alls dör bort, utan "kommer att stärkas" genom övergången till kommunism, och att påminna om att staten kommer att dö bort genom "socialismens seger i de viktigaste länderna i världen".

d) de har tvingats att på en och samma gång hävda att det socialistiska samhället som sin "grundläggande lag" har uppfyllandet av befolkningens behov och att ekonomin i detta samhälle fortsätter att regleras genom "den tunga industrins dominans över konsumtionsmedlen".

e) de har tvingats att på en och samma gång hävda att tendensen mot personlig rikedom är den huvudsakliga "resten av borgerlig mentalitet" i sovjetsamhället, och att bevara just denna tendens som den huvudsakliga drivkraften i planeringen.

15. På detta sätt har den historiskt instabila karaktären i den bonapartistiska diktaturen i Sovjetunionen visat sig. Genom modifieringen av styrkeförhållandena mellan klasserna på internationell nivå, genom den samtidigt verkande modifieringen av styrkeförhållandena inom själva Sovjetunionen, håller de objektiva grundvalarna för diktaturen hastigt på att försvinna. Traditionellt sett analyserades den historiskt övergående och tillfälliga karaktären hos den

bonapartistiska diktaturen i Sovjetunionen i den betydelsen att denna diktatur kunde leda till två motsatta utvecklingstendenser: antingen till ett förstärkande av de restauratoriska tendenserna inom bondskapet eller byråkratin, vilka med stöd från imperialismen kunde återupprätta kapitalismen i Sovjetunionen genom ett inbördeskrig; eller tack vare världsrevolutionens utsträckning och den hjälp som världsproletariatet kunde skänka till Sovjets arbetare och till vänsterflygeln inom byråkratin – vilken kommer att ställa sig på proletariatets sida i försvaret av Sovjetunionens sociala bas – till störtandet av den bonapartistiska diktaturen och återupprättandet av sovjetdemokratien. Men det är uppenbart att de två varianterna inom detta alternativ innebär en speciell dynamik för klasskampen i världsskala. Den första framstår som slutprodukten för världsrevolutionens reträtt, den andra som produkten av revolutionens internationella segrar. Den nuvarande dynamiken för klasskampen i världsskala indikerar klart och tydligt vilken variant som är troligast. Hela den inre dynamiken i Sovjetunionen talar samma språk. Ställd inför produktivkrafternas uppsving har de små öar av småvaruproduktion som existerade och ständigt återskapades inte mer än en mycket reducerad betydelse inom hela det ekonomiska livet. Förvärrandet av de sociala motsättningarna, imperialismens ökade tryck, och tecknen på ett proletärt uppvaknande kan inom mycket begränsade byråkratiska skikt skapa kapitulationsreflexer och en flykt till det borgerliga lägret; men det kan inte vara annat än en biprodukt av utvecklingen och inte dess dominerande karakteristika. Därav följer, med tanke på att inom Sovjetunionen själv styrkeförhållandena tenderar att modifieras till arbetarklassens förmån och med tanke på den parallella analoga modifieringen i världsskala, *att den framtida avgörande kampen inte kommer att stå mellan restauratoriska krafter som går på offensiv för att återupprätta privatekonomi och de styrkor som försvarar Oktobers landvinningar. Den kommer tvärtom att stå mellan de styrkor som försvarar byråkratins privilegier och administration mot de angrepp som riktas från arbetarklassens revolutionära styrkor för att återupprätta sovjetdemokratien på en högre nivå.*

16. Stalins död har accentuerat alla ovannämnda tendenser och givit dem en direkt och dramatisk manifestation. Detta förklaras av den speciella roll som Stalin spelade i. Sovjetunionen som medlare mellan klasserna, medlare mellan klasserna och byråkratin och mellan olika skikt av byråkratin, representerade Stalin i sin person länken mellan Sovjetunionens socialistiska grundval och dess byråkratiska överbyggnad. Han representerade en viktig garanti för att den ekonomiska byråkratin och intelligentsian skulle fortsätta njuta av sina privilegier och samtidigt en viktig garanti för de lägre nivåerna inom byråkratin (mindre parti- och fackföreningsfunktionärer, stachanoviter, kadrer från ungdomen på marsch uppåt) att produktionsmedlens socialiserade ägande skulle förbli intakt. Hans plötsliga försvinnande har berövat regimen en av dess viktigaste element för stabilitet, detta desto mer som jämviktsläget mellan de sociala styrkorna tidigare gradvis hade skakats. Till detta måste man lägga det element av osäkerhet och oro inom diktaturens bonapartistiska höjder som var vana att följa den linje som fastslagits av ”ledaren”, som saknar personlig prestige bland massorna och som inte kunde förutse följderna av Stalins död vad gäller den attityd olika skikt inom sovjetsamhället skulle inta. Denna osäkerhet och t.o.m. panik inom de övre cirkelarna har utan tvekan accentuerat de tendenser som utmanar diktaturens absolutism.

17. Byråkratin är inte ett homogent socialt skikt. Den består av miljoner individer, med rötter inom arbetarklassen (stachanoviter) och bönderna (kolchosfunktionärer); den går genom ett oändligt antal andrahandsfunktionärer inom regeringen och ekonomin (revisorer) till de övre skikten av tekniker och ingenjörer, framstående konstnärer och författare, de övre kretsarna inom armén och polisen, ända upp till ekonomins höjder (direktörer för stora fabriker och truster), armén (generaler och marskalkar), staten och partiet (medlemmar av partiernas centralkommittéer i sovjetrepublikerna och Sovjetunionen, medlemmar av de centrala admini-

strationerna av staten och partiet). Den mest konservativa och samtidigt mest privilegierade gruppen är utan tvekan skiktet av direktörer i fabrikerna och inom ekonomins centrala administration, till vilken dessutom kan läggas chefsingenjörer och ledande tekniker inom planeringen, och generaler och marskalkar inom armén,

18. De mest privilegierade inom byråkratin är *de bonapartistiska topparna inom byråkratin*, vilka har hållit, den politiska makten i mer än två decennier; som personifierar den bonapartistiska diktaturen och representerar den personliga länken mellan partiets och statens toppar. Det är detta skikt som drabbats hårdast av Stalins död, som slagits av panik inför det mäktiga svepet av hela befolkningens missnöje, och som tagit initiativet till dramatiska åtgärder för att "liberalisera" regimen (amnesti, proklamerade revideringar av strafflagen, nedläggandet av "doktorsmålet", angrepp mot polisens godtycklighet och mot nationell och rasmässig diskriminering, utrensning inom GPU och angrepp mot den hemliga polisen, tendenser att skjuta personkulten i bakgrunden, den nya ton som introducerats i sovjetpressen, modifiering av 5-årsplanen för att öka antalet konsumtionsvaror).

Dessa åtgärder har följande målsättningar:

a) att etablera diktaturen *på en bredare basis*, att knyta bredare sektioner av byråkratin mer direkt till maktutövningen genom att ge dem garantier mot godtyckliga utrensningar.

b) att etablera diktaturen *på en folkligare basis*, genom att vidta åtgärder som hela befolkningen önskar, genom löften om att återupprätta bättre och mindre pressade förhållanden, genom försiktiga avståndstaganden från de blodigaste faserna under Stalinepoken, genom att göra eftergifter på tre viktiga punkter för detta folkliga missnöje: den låga konsumtionsnivån, polisregimen och, det nationella förtrycket.

Historiskt sett innebär därför Malenkovs regim *början på en nedgång för den bonapartistiska diktaturens makt*. "Liberaliseringen" likaväl som regimen's åtstramning utgör endast alternativa metoder för självförsvaret från byråkratins sida, vilken vet att dess makt och privilegier hotas, och som i vilket fall försöker utnyttja alla resurser som står till dess förfogande för att försvara sig mot sovjetmassornas flodvåg. Men historien har visat att autokrater som redan dömts att försvinna, inte kan rädda sig med någondera medlet, eller genom en kombination av dem. Den bonapartistiska diktaturen i Sovjetunionen har redan dömts av historien. Massorna kommer att krossa den och sopa bort byråkratins makt och privilegier genom sin politiska revolution.

19. Tills nu har bara de första tecknen visat sig på att \ proletariatet har kunna övergå till organiserad handling under de nya förhållanden som skapats genom Stalins död (strejken i Vorkuta). Det förvånar inte. Under ett kvartssekel har det sovjetiska proletariatet varit politiskt atomiserat och dess mest avancerade kader har sopats bort genom polisterror. Även om den internationella revolutionens framsteg efter andra världskrigets slut måste ha återuppväckt gamla förhoppningar hos de sovjetiska arbetarna, tillät inte diktaturens orörlighet fram till Stalins död att sådana känslor kom till direkt uttryck. På sin höjd kunde de indirekta uttrycken för deras tankar, krav och förhoppningar återfinnas inom de lägre skikten hos partiets, fackföreningarnas och ungdomens funktionärer. Den "liberalisering" av regimen som Malenkov proklamerat kan inte heller få omedelbara effekter på arbetarklassens politiska handlande. *Men från och med nu har molekylära krafter börjat verka inom det sovjetiska proletariatet*. Styrkeprov förbereds inom fabrikerna och fackföreningarna, vilka utan tvekan kommer att börja med tekniska frågor, och därigenom kommer arbetarklassen att öka sitt medvetande och sitt självförtroende utan att direkt kollidera med den bonapartistiska diktaturen. För att möta detta hot måste den nya regimen, efter att ha försvagat GPU, alltmer stödja sig på armén, som troligen hjälpte till i likvideringen av Berija. Samtidigt sprider sig inom partiet och särskilt bland ungdomen en kritisk anda, som ifrågasätter det teoretiska

”arvet” från Stalineran, den tränger in på den politiska analysens fält, och vinner sina första sporrar i en ideologisk kamp mot de mest petrifierade representanterna från Stalineran. *På så sätt tillkännager sig omgrupperingen av de objektiva och subjektiva styrkorna inom det sovjetiska proletariatet.*

20. Under stundens panikkänslor, har den första försvarsmekanismen bland den styrande kärnan – den bonapartistiska ledningen inte bara varit regimens ”liberalisering”. Dess första reflex var också dess egen omorganisering och dess egen enorma centralisering. Tillfälligtvis sökte de bonapartistiska topparna inom byråkratin omgruppera sig kring de nya ledarna, Malenkov – Berija – Molotov – Chrusjtjov, ty de kände sig alla hotade. Men denna fas av enighet och omgruppering kunde endast vara en tillfällig lösning. *De centrifugala krafterna inom diktaturen, som den ”liberala” regimen har accentuerat har nu fått ledningen över monolitismen inom den styrande gruppen.* Häri ligger betydelsen av Berijas fall, i försvagningen av GPU-apparaten genom stats- och partiapparaten. ”Liberalismen” antogs tillfredsställa alla skikt inom befolkningen: massorna, därför att de led mest av polis-diktaturen; byråkratin därför att de kände sig befriade från en ny mardrömslik våg av godtyckliga utrensningar; de lägre skikten inom byråkratin därför att de hoppades bli delaktiga i maktutövningen. Men om byråkratin trodde att dessa åtgärder kunde konsolidera dess bas bättre för att försvara privilegierna, så försöker proletariatet utnyttja dem för att just utmana dessa privilegier. Efter en inledande fas av förväntningar, förhoppningar och glädje, har dessa två divergerande tendenser redan börjat en kollisionkurs. De högre kretsarna inom byråkratin har tvingats begära mer och mer juridiska garantier alltefterhand som det folkliga trycket fördjupas och dessa krav och denna oro finner sitt uttryck mitt inom den härskande kärnan genom Berijas eliminering och det viktiga slag som har riktats mot GPU. Samtidigt kommer det masstryck, som ”liberaliseringen” redan har ökat, också att få sitt uttryck, om än indirekt och deformerat, inom regimens topp. Denna process av *differentiering inom partiet och dess övre kretsar* har redan influerats av början till ett revolutionärt uppsving i buffertzonen. Det kommer än mer att påverkas genom den internationella situationens utveckling. Ett accelererat utbrott av kriget kunde försena denna differentiering under en inledande period. Nya segrar för den internationella revolutionen, en skärpt differentiering inom de utländska kommunistpartierna, skulle accelerera den.

Å andra sidan: om den nya ledande gruppen söker vinna i internationell skala genom att göra eftergifter i form och ton till imperialismen, kan de ännu mindre än tidigare göra viktiga eftergifter som kan resultera i en genuin kompromiss med Wall Street (likvideringen av den koloniala revolutionen, ”Folkdemokratiernas” öppnande för amerikanska varor och amerikanskt kapital etc.). Under dessa förhållanden kommer kapprustningen och förberedelserna för ett imperialistiskt krig i huvudsak vara desamma som analyserades av IEKs XII plenum.

21. De händelser som inträffat i Sovjetunionen efter Stalins död har avsevärt modifierat världssituationen. De innebär slutet på den bonapartistiska diktaturens relativa stabilitet inom Sovjetunionen. *Sålunda utmanas nu en av de centrala krafterna vad gäller social konservatism. Världsrevolutionens utveckling och kampen för dess medvetna ledning genom Fjärde Internationalen har nu avsevärt underlättats.* En serie förhållanden som är fördelaktiga för utvecklingen av våra uppfattningar och vår organisation härrör ur detta och det kommer att bli nödvändigt att till fullo utnyttja dem med hjälp av en lämplig taktik.

Den viktigaste uppgiften för vår rörelse ställs i Sovjetunionen. De första sprickorna i den bonapartistiska diktaturen ställer kampen för Sovjetunionens socialistiska återfödelse på dagordningen. Det handlingsprogram som i detta sammanhang formulerats i Övergångsprogrammet och som Andra Världskongressen /1948/ bekräftade och konkretiserade har nu fått en brännande tidlöshet. (1)

(1) ”Det nya revolutionära uppsvinget i Sovjetunionen kommer utan tvivel att börja under parollen: **KAMP MOT DE SOCIALA SKILLNADERNA OCH DET POLITISKA FÖRTRYCKET**. Ned med byråkratins privilegier! Ned med stachanovismen! Ned med sovjetaristokratin, dess grader och utmärkelser! Utjämning av lönerna för alla former av arbete!

Kampen för fackföreningarnas och fabrikskommittéernas frihet samt för mötes- och pressfriheten kommer att utvecklas till en kamp för **SOVJETDEMOKRATIN**, dess återfödelse och uppblomstring.

Byråkratien har ersatt sovjeterna, i deras egenskap av klassorgan, med fiktiva allmänna val i Hitlers och Goebbels' stil. Sovjeterna bör inte bara få tillbaka sin fria demokratiska form utan även sitt klassinnehåll. På samma sätt som tidigare bourgeoisin och kulakerna vägrades tillträde till sovjeterna bör nu **BYRÅKRATIN OCH DEN NYA ARISTOKRATIN FÖRJAGAS FRÅN SOVJETERNA**. I sovjeterna finns endast plats för arbetarnas, kolschosmedlemmarnas, böndernas och de röda soldaternas representanter.

Sovjeternas demokratisering är otänkbar utan **SOVJETPARTIERNAS LEGALISERING**. Arbetarna och bönderna kommer själva genom fri röstning att visa vilka partier som är sovjetpartier.

REVISION AV DEN EKONOMISKA PLANERINGEN från toppen till basen med hänsyn till producenternas och konsumenternas intressen! Fabrikskommittéerna bör återta kontrollen över produktionen. Den demokratiskt organiserade konsumentkooperationen bör kontrollera produkternas kvalitet och pris.

REORGANISATION AV KOLCHOSERNA i överensstämmelse med kolschosmedlemmarnas vilja och i enlighet med deras intresse!

Byråkratins konservativa internationella politik bör ersättas av den proletära internationalismens politik. Kremels hela diplomatiska korrespondens bör publiceras. **NER MED DEN HEMLIGA DIPLOMATIN!**

Alla de politiska processer som iscensattes av thermidorbyråkratien bör revideras i full offentlighet och under full insyn. De som framställt förfalskade bevis bör få sitt rättmätiga straff.

Det är omöjligt att förverkliga detta program utan att störta byråkratien, som håller sig kvar vid makten med våld och förfalskningar.”

(Från Övergångsprogrammet, svenska uppl. 1969, s. 45f.)

De kommer att kräva att den demokratiska rätten till självstyre tillämpas, inkl. rätten till avskiljande, för alla nationella minoriteter i Sovjetunionen, som kämpar för ukrainska, vitryska, estniska, litauiska självständiga socialistiska republiker.

(2) Detta är också innebörden i Övergångsprogrammet: ”Endast de förtryckta massornas segerrika revolutionära resning kan återskapa sovjetregimen och säkra dess väg framåt mot socialismen. Endast Fjärde Internationalens parti är i stånd att leda de sovjetiska massorna till resning.”

(Övergångsprogrammet, s. 46)

Men betydelsen av denna återfödelse har modifierats. Idag är Sovjetunionen på grund av sin industri och sin arbetarklass den andra stödbasen för socialismen i världen. En socialistisk återfödelse i Sovjetunionen skulle nästan i samma grad som en socialistisk revolution i USA avgöra socialismens världsseger. Det faktum att den nya härskande kretsens tvekan, tvivel och reträtter bidrar till kampen för denna återfödelse ställer vår internationella rörelse inför nya

historiska förhållanden som vi måste vara djupt medvetna om. *Förhållanden skapas nu för ett återskapande av och ett uppsving för det bolsjevik-leninistiska partiet i Sovjetunionen.* (2) Det är ingen tillfällighet att Malenkov vid 19. kongressen, efter 15 års tystnad, hänvisade till den aktivitet som utförs av ”deviationistiska, anti-leninistiska grupper” inom Kommunistpartiet i Sovjetunionen, och på vilken den politiska revolutionens seger beror. Det är ingen tillfällighet att Malenkovs amnesti uttryckligen utesluter politiska brottslingar! Internationalen måste söka efter och finna de medel som behövs för att hjälpa våra sovjetiska bröder att utnyttja de förhållanden som kan gynna deras omgruppering; detta kommer att vara ett avgörande stadium i det världsomfattande uppsvinget för vår rörelse.

Samtidigt måste vara sektioner bestämt bekämpa varje tendens till ursäkt för eller rättfärdigande av den nuvarande politiska regimen i Sovjetunionen, en tendens som kommer att få sin manifestation i småborgerliga kretsar som vill sluta fred med Malenkov. Även om den bonapartistiska diktaturen ”liberaliseras” förblir den ändå en diktatur. Proletariatet förblir politiskt expropriert i Sovjetunionen. Den nya strafflagen, en verklig habeas corpus, kommer att försvara de byråkratiska privilegierna liksom polisens godtycke hittills har försvarat dem. Uppgiften att krossa diktaturen och byråkratins privilegier, uppgiften för en *ny politisk revolution i Sovjetunionen* är mera brännande än någonsin. Betydelsen av hela den nuvarande utvecklingen är att de förhållanden som förbereder och underlättar denna revolution nu mognar.

22. Det kommande kriget kommer inte att sammanfalla med en ebb utan med ett nytt språng framåt för den internationella revolutionen. Det kan därför bara agera som en grundläggande accentuering av tecknen till ett sönderfall av den bonapartistiska diktaturen i Sovjetunionen och tecknen till ett återupplivande och ett revolutionärt uppsving för det sovjetiska proletariatet. Utsträckningen av revolutionen till västeuropeiska länder med deras arbetare på en hög nivå av kultur, teknisk kunnighet och demokratiska traditioner; kontakt mellan sovjetarbetarna och de befolkningar som är vana vid en relativt sett högre levnadsstandard än sovjetarbetarna; segrarna över imperialismen; svårigheter av alla slag, liksom byråkratins allmänna agerande under krigets lopp – alla dessa faktorer kommer att peka i samma riktning. De kommer att höja sovjetmassornas förtroende för sin egen styrka, än mer underminera prestige hos den repressiva apparaten, hårda massornas vilja att nå levnadsförhållanden som ekonomiskt och politiskt står mycket närmare det socialistiska idealet, försvaga och desorganisera byråkratins förmåga till motstånd och kontra-agerande inför massorna, accentuera splittring och centrifugala tendenser inom byråkratins led. Vare sig de öppna, yttre manifestationerna i uppsvinget kommer att accentueras och påskyndas också under krigets första steg, eller om de kommer att minska inför imperialismens hot bara för att åter dyka upp än starkare vid ett senare stadium av kriget, när detta hot tycks ha försvunnit detta kommer att bero på spridningen av revolutionen, på proletariatets förmåga i de utvecklade länderna att genomföra revolutionen under sin egen ledning, på mognaden för de politiska förhållandena inom Sovjetunionen och på närvaron av ett nytt revolutionärt ledarskap. I vilket fall: under den slutliga uppgörelsen med imperialismen kommer det sovjetiska proletariatet med hjälp från världsproletariatet att lära sig göra upp räkningen med den sovjetiska byråkratin och störta dess diktatur. Under hela den period som går från 1943 till slutet av Tredje Världskriget – en period som enbart är en lång kedja av partiella krig och tillfälliga vapenvilor – kommer Leo Trotskijs förutsägelse att besannas: byråkratin kan inte klara av en avgörande drabbning med imperialismen och med världsrevolutionen.

23. Att förstå att sovjetbyråkratin hädanefter lever under nya förhållanden som i grunden skiljer sig från de förhållanden som rådde under byråkratins framväxt och tillväxt, och att dessa nya förhållanden kännetecknas av byråkratins nedgång och slutliga fall, innebär inte på något sätt en modifiering av den traditionella trotskistiska värderingen av den objektiva och

subjektiva roll som byråkratin spelat i Sovjetunionen och över hela världen. Uppsvinget för de sovjetiska produktivkrafterna har inte berott på byråkratins aktivitet utan i trots av den. Byråkratin började med att hejda industrialiseringen under en femårsperiod; och sedan störtade den rakt in i för hållanden som desorganiserade hela den nationella ekonomin, och skapade en fruktansvärd kris inom jordbruket och inom konsumtionen och som det tog 20 år att övervinna. Än idag hindrar byråkratin ett fullständigt och rationellt utnyttjande av den stora produktionsapparat som planeringens dynamik gett landet. På samma sätt frambringades inte världsrevolutionens uppsving genom den sovjetiska byråkratins ledarskap, utan det har skett trots dess ingrepp i världens arbetarrörelse. Byråkratin började med att orsaka proletarietets fruktansvärda historiska nederlag mellan 1923 och 1943. Därefter fördröjde och delvis hejdade den revolutionära vågen mellan 1943 och 1947. Än idag hindrar den ett fullständigt och rationellt utnyttjande av massornas enorma revolutionära potential på fem kontinenter. Idag är det mer korrekt än någonsin att säga att ont imperialismen ännu kontrollerar mer än halva jordklotet, är det tack vare den roll som byråkratin och dess agenturer spelat. I det viktigaste land där denna dominans har brutits – i Kina, berodde detta på det faktum att KKP kunde skaka loss från Kremls ordergivning. Det nya i situationen ligger i att vi nått det stadium som förutspåddes i Övergångsprogrammet, där det heter att ”historiens lagar” kommer att visa sig ”starkare än den byråkratiska apparaten”. Av de två faktorer som bestämmer massornas orientering – kapitalismens dödskamp som lösgör enorma revolutionära styrkor i världsskala, och de reformistiska och stalinistiska byråkratiska apparaterna som fungerar som en broms på massorna – är det den första som alltmer kommer i förgrunden. Det revolutionära uppsving som sovjetbyråkratin inte längre kan krossa och hejda, stimuleras t.o.m. av vissa av de självförsvarsmetoder som byråkratin tillämpar och de förbereder villkoren för att byråkratin skall störtas av det sovjetiska proletarietet.

II. Stalinismens uppkomst och nedgång i de andra icke-kapitalistiska länderna

24. Efter utbrottet av den revolutionära vägen 1943 har nya icke-kapitalistiska stater skapats i Europa och Asien. Dessa kan delas in i två grupper:

a) stater som skapats genom revolutionens seger i dessa länder, såsom fallet varit i Folkrepubliken Jugoslavien och Folkrepubliken Kina.

b) stater som skapats genom sovjetbyråkratins expansionism, genom ockupationen av dessa länder och deras strukturella assimilering med Sovjetunionen med hjälp av militärt-byråkratiska medel, vilka i viss utsträckning stötts genom en begränsad mobilisering av massorna: detta är fallet i den europeiska buffertzonen och även i Folkrepubliken Nordkorea (där mobiliseringen av massorna tillfälligtvis var på en högre nivå).

Till dessa länder måste man lägga: a) Demokratiska staten Vietnam, som skapats genom en revolutionär våg i Vietnam som liknar den i Kina, men som ännu fortsätter det anti-imperialistiska kriget och inbördeskriget för att få kontroll över hela det nationella territoriet; b) Albanien, där det också har funnits en stark revolutionär rörelse bland massorna.

Uppkomsten av dessa stater representerar en grundläggande förändring av världssituationen, vilket har lett till att det område på jorden som undandragits kapitalismens dominans har ökat från 1/6 till 1/3 på den geografiska nivån, och från 1/12 till 1/3 vad gäller jordens befolkning.

25. Segern för revolutionen i Jugoslavien och i Kina – de första revolutionära segrarna sedan 1917 – innebar ett dödligt slag mot det direkta grepp som sovjetbyråkratin hållit över kommunistpartierna i dessa länder och förstärkte så stalinismens världsomfattande kris. På detta sätt har Leo Trotskijs förutsägelse bekräftats att ”sönderfallet av Komintern (dvs den apparat som underordnar kommunistpartierna under Kreml) som ju inte har något direkt stöd i CPU, kommer att föregå den bonapartistiska klickens och den termidorianska byråkratins

störtande”. Det slag som riktats mot stalinismen genom revolutionens seger i Jugoslavien och i Kina – även om dessa revolutioner leddes av partier som härstammade från Komintern uttrycks i det faktum att denna seger berodde på deras ”disciplinbrott” mot Kreml. Hotad att överväldigas av massornas revolutionära våg och ställd inför alternativet att politiskt och fysiskt krossas av reaktionen, bröt jugoslaviska KP, och senare kinesiska KP, mot Kremls order och gick mot makt övertagandet. Ur detta vann de en genuin materiell självständighet i förhållande till sovjetbyråkratin, och detta har skapat den objektiva basen för en politisk och ideologisk differentiering. Systemet med ett strängt underordnande från kommunistpartiernas sida gentemot Kremls politiska direktiv och den automatiska och servila upprepningen av varje ny manifestation i den stalinistiska revisionismen av den marxist-leninistiska teorin har sålunda brutits.

26. Men varken i fallet Jugoslavien eller Kina beslöt de segerrika kommunistpartierna på eget initiativ att göra en offentlig politisk brytning med stalinismens politik. Förklaringen till detta består i:

- a) det stalinistiska ursprunget och de stalinistiska traditionerna hos dessa ledarskap och hos majoriteten av dess kader, som för det mesta sökte ursäka Moskvas ”misstag” inom sina tränga cirklar och gömma dem från sina egna partimedlemmar och från massorna;
- b) det objektiva stöd som dessa partier erhöll efter den revolutionära segern genom en diplomatisk, politisk, militär och ekonomisk allians med Sovjetunionen inför den faktiska imperialistiska blockaden; även om detta stöd från Kreml ansågs otillräckligt eller mycket betungande, var det i deras ögon bättre än inget stöd alls;
- c) den opportunistiska karaktären hos dessa ledarskap som inte ser någon attraktionspol utan Kreml eller imperialismen, och som underskattar eller ignorerar världsrevolutionens uppsving och den internationella arbetarrörelsen.

27. I fallet Jugoslavien var det Kreml själv som tog initiativet för att bryta med KP, i medvetande om att detta parti representerade en dödsfara för byråkratin genom att bland dess system av kommunistiska partier införa ett parti med en självständig bas, som kunde reagera självständigt inte bara gentemot andra stater (den jugoslaviska politiken gentemot blandade företag, federationen på Balkan, relationerna med Italien etc.), utan också gentemot kommunistpartiernas politik (JKPs attityd mot den grekiska partisanrörelsen, mot den politik som följdes av de franska och italienska kommunistpartierna under ”befrielsen” etc.). Man föredrog att tvinga in Jugoslavien i imperialismens grepp och öppnade på så sätt en farlig bräsch mitt bland Balkans försvarslinjer hellre än risken att det jugoslaviska exemplet skulle bryta upp hela Kremls grepp över området och över Kominform. För att nå detta mål utnyttjade man varje resurs som stod i dess makt: brytandet av diplomatiska förbindelser; en plötslig ekonomisk blockad som desorganiserade den jugoslaviska ekonomin; provokationer genom gränsintermezzon; försök att organisera en terroristisk rörelse inom Jugoslavien; en ständig, förödmjukande kampanj via pressen, radion etc. Men man kunde just inta en sådan kontrarevolutionär attityd därför att förberedelserna för det imperialistiska kriget ännu var i sitt preliminära stadium, och just därför att Jugoslavien var ett litet land som inte i grunden kan ändra världsrelationerna mellan de ekonomiska och militära styrkorna. Det var annorlunda i den kinesiska revolutionen. Kreml kunde inte tillåta att den koalition bröts upp som representerade hörnstenen i dess militära försvarssystem och som faktiskt bröt upp den imperialistiska omringningen av Sovjetunionen. Därför tvingades Kreml trots att man hyste uppfattningar om KKP som var analoga med de man hyste gentemot JKP acceptera samarbete på jämlik basis och t.o.m. på basis av ett gemensamt ledarskap över hela den asiatiska kommunistiska rörelsen.

28. Både den jugoslaviska staten och den kinesiska staten – vilka skapats genom en segerrik revolution som ledde till krossandet av bourgeoisins och dess stats politiska makt har i hastigt tempo gått in för en fullständig ekonomisk expropriering av denna bourgeoisie. I den mån denna tendens, efter de första tveksamheterna och kompromisserna, alltmer har manifesterats, har strukturen i dessa stater också anpassats till den nya sociala basen, och den icke-kapitalistiska, proletära karaktären hos dessa stater har klart visat sig. Men trots att de skapats genom segerrika revolutioner, bär både den jugoslaviska och den kinesiska statsapparaten spår av ett opportunistiskt och byråkratiskt ledarskap över arbetarna. I fallet Jugoslavien visade dessa drag sig tydligt mellan 1945 och 1948 genom en servil imitation av den sovjetiska praktiken, metoden och institutionerna, och i undertryckandet av all arbetardemokrati inom staten och partiet. Efter ett försök till en verklig demokratisering av regimen mellan 1948 och 1950, fick JKPs opportunistiska karaktär åter sitt uttryck i statsstrukturen genom förändringarna i Konstitutionen och i partistadgarna – som långt ifrån att garantera arbetardemokrati innebär ett försök att eliminera det inflytande som de mest utvecklade skikten av proletariatet hade över de offentliga angelägenheterna. Detta är innebörden i upplösningen av JKP och i utnyttjandet av Folkfronten som det enda maktinstrumentet. I fallet Kina, har KKP:s opportunistiska och byråkratiska karaktär likaså satt sin prägel på Konstitutionen och på statens utveckling i Folkrepubliken Kina. Dess strävan att samarbeta med viktiga fraktioner av den ”nationella bourgeoisie” ledde den i början till att sabotera och hejda den revolutionära mobiliseringen av proletariatet i städerna i samband med böndernas revolutionära uppror i norra Kina.

Samma strävan ledde sedan partiet till att överta hela segment av Kuomintang's gamla statsapparat och inkorporera dem i den nybyggda statsapparaten. Och när – efter den kinesiska interventionen i Korea – offensiven inleddes mot bourgeoisie och en viss mobilisering av massorna ägde rum (mobilisering av bondemassorna i söder för att uppnå jordreformer; mobilisering av arbetarna i kampanjerna ”Mot fem sätt” och kampanjen ”Mot tre sätt” (3) gjorde KKP allt för att begränsa mobiliseringen och hejda den och hindra den från att skapa organ för arbetarmassornas självadministration i städerna; och det utnyttjade t.o.m. detta tillfälle för att använda terror mot revolutionära avantgardistiska element. Liksom i fallet Jugoslavien är den nya arbetarstaten i Kina inte baserad på självadministrerande organ (sovjeter, kommittéer) och där sådana organ formellt existerar, har de tömts på sitt revolutionära innehåll genom den bristande politiska friheten och bristen på yttrandefrihet för olika arbetartendenser. Därför är det i båda dessa fall fråga om *byråkratiskt deformerade arbetarstater*.

29. Det finns ingen motsägelse mellan det faktum att å ena sidan JKP och KKP har lyckats leda en revolution till seger och oberoende från Kreml och upphört vara stalinistiska partier i ordets egentliga betydelse; och att å andra sidan dessa partier har haft och fortsätter ha en opportunistisk inriktning som begränsar, desorganiserar och ifrågasätter revolutionens landvinningar en opportunistisk linje som i huvudsak ärvt från det stalinistiska förflutna hos dessa partiers ledarskap. Den marxistiska revolutionsteorin implicerar inte på något sätt att revolutionen inte skulle kunna segra under några som helst omständigheter utan ett 100%-igt marxistiskt ledarskap. JKP och KKP frigjorde sig från Kremles förmyndarskap, men gjorde det pragmatiskt, under händelsernas tryck, genom massornas revolutionära rörelse som hotade att överväldiga dem. Däri ligger deras förtjänst, men däri ligger också deras svagheter. Vad vår period kräver är inte ett opportunistiskt ledarskap, som låter sig dras med för att genomföra revolutionen trots sin egen existens och utan en klar vision av revolutionens övergripande uppgifter och medlen för dess förverkligande. Vår period kräver ett revolutionärt ledarskap som är medvetet om sin mission i dess fulla omfattning, medvetet om de enorma potentialer som ligger i den internationella revolutionens flodvåg, med förmåga att samordna de

internationella revolutionära styrkorna och leda dem till seger så snabbt som möjligt. I denna bemärkelse kan man säga att ju mer revolutionen framskrider och berör utvecklade industriländer, desto mer blir existensen av sådana ledarskap en nödvändighet för segern. På samma sätt motsäger inte Jugoslaviens och Kinas exempel behovet av en Fjärde International, utan bekräftar det istället. inte bara i världsskala utan också i dessa två länder.

30. Genom omfattningen av de förändringar som den kinesiska revolutionen har genomfört i Kina och över hela världen, intar Folkrepubliken Kina en särskild plats bland de nya icke-kapitalistiska stater som kommit till efter andra världskriget. Den kinesiska revolutionen och Folkrepubliken Kina är idag den huvudsakliga motorn i den koloniala revolutionen, ett nödvändigt element i det internationella, revolutionära uppsvinget. Detta påtvingar Folkrepubliken Kina särskilda relationer med den amerikanska imperialismen; det är mot Folkrepubliken Kina som USA koncentrerar sin huvudsakliga eld för närvarande. Detta är just innebörden i Koreakriget, av den förstärkingsplats som de asiatiska frågorna intar i USA-imperialismens diplomati, politik och militära strategi. Därför är det en vital fråga för Folkrepubliken Kina att försäkra sig om sovjetiskt stöd och om en allians, så länge som revolutionen inte har segrat i andra utvecklade industriländer. För närvarande och i den närmaste framtiden är det inte Kreml som "tvingar på" Kina en allians, det är Folkrepubliken Kina som kräver garantier att denna allians upprätthålls. Ju mer den koloniala revolutionen utsträcks till andra asiatiska länder, desto starkare blir det tryck som Folkrepubliken Kina kommer att utöva på Kreml. Men upprätthållandet och konsolideringen av den sino-sovjetiska militäralliansen är i sig fristående från Kremels förmåga att påverka KKP, dvs av den omfattning som stalinismens nedgång kan få i Kina. Det senare är en funktion av styrkeförhållandena mellan KKP och Kreml, i grunden en funktion av den koloniala revolutionens framsteg, av Kinas ekonomiska återuppbyggande, och av de framsteg som proletariatet når i övriga världen, inkl. själva Sovjetunionen.

31. Ur detta härrör de verkliga stadier som hittills förefunnits i relationerna mellan KKP och Kreml:

a) från Maos seger till den amerikanska offensiven mot Yalu-floden; KKP hävdade sin faktiska självständighet, inkl. sitt oberoende på det ideologiska området. Betoningen lades på jämlikheten mellan de två allierade, och på Maos roll som ledare för revolutionen i alla de koloniala länderna.

b) från den amerikanska offensiven mot Yalu till Stalins död: KKP hävdade den vitala karaktären i dess allians med Kreml, det avgörande stöd som det erhåller och måste erhålla från Sovjetunionen på det militära, ekonomiska, tekniska, kulturella och andra områden. Betoningen läggs på det stora exemplet och på lärdomarna från Sovjetunionen, på Stalins roll som ledare för världsproletariatet, inkl. för det kinesiska proletariatet.

c) efter Stalins död: Maos prestige har stigit avsevärt över hela den icke-kapitalistiska världen och bland alla kommunistiska partier. Inre ekonomiska svårigheter tvingar Kina mot ett vapenstillestånd i Korea. Betoningen läggs åter på jämlikheten mellan de två allierade. Sovjetunionens ekonomiska hjälp spelar första fiolen i propagandan.

En oundgänglig del av hela denna utveckling är inneboende i den objektiva världssituationen; den andra delen härrör från KKP:s opportunistiska politik, bristen på revolutionär djärvhet hos dess ledning och bristen på förtroende för dynamiken i de revolutionära styrkorna i Asien.

32. Maos seger har endast inneburit början av den Tredje Kinesiska Revolutionen. Denna revolutions uppgifter har endast börjat lösas. Efter landets enande, har en enhetlig nationell marknad för matprodukter och konsumtionsvaror skapats; uppnåendet av den nationella självständigheten har i stort sett avslutats; jordreformen har utsträckts och fullbordats över

hela det kinesiska territoriet. Uråldriga sociala relationer har störtats på den kinesiska landsbygden (relationerna mellan bönderna och ägarna och köpmännen-ockrarna, mellan män och kvinnor, mellan föräldrar och barn) och detta innebär ett enormt, framsteg.

I denna process har KKP efter att först tvingats till handling av de bondemassor som överväldigade det i Norr, tvingats mobilisera bondemassorna i Söder för att uppnå en jordreform. Detta tvingade det att f.f.g. på ett massivt sätt angripa bourgeois positioner och egendomar. Men bourgeoisin håller än idag 20% av den tunga industrin, 60% av den lätta industrin och större delen av detaljhandeln; dess fullständiga expropriering kommer att bli en lång och mödosam uppgift, fr.a. inom handelssektorn, som upprätthålls genom tiotals miljoner små privata bondeföretag. Men genom att i sina händer hålla ekonomins nyckelsektorer, större delen av den tunga industrin och transportsystemet, bankerna, utrikeshandeln och grossisthandeln, kan och måste Folkrepubliken Kina börja en planmässig utveckling av statsindustrin även innan exproprieringen av bourgeoisin har fullbordats. I den utsträckning denna process har börjat och klart anger utvecklingens framtida dynamik, blir statens arbetarnatur allt tydligare. Också i Sovjetunionen krävde Vänsteroppositionen en omfattande industrialisering utan att NEPs olika åtgärder undertrycktes. Men så länge situationen förblir vad den nu är, kan KKP begränsa sina appeller till massorna och den mobilisering, som ägt rum under de senaste två åren.

Dessa appeller till arbetarmassorna har visserligen inte lett till ett enormt uppsving för arbetarrörelsen i städerna, men den har likväl tvingat regeringen att modifiera sin politik gentemot arbetarna, att förbättra deras ställning genom den nya socialförsäkringen, genom former för arbetarnas deltagande i företagets skötsel, och en förbättring av levnadsstandarden. Därigenom har det skapats ett fördelaktigare klimat för ett nytt uppsving i arbetarrörelsen. Det är i samband med krigets utbrott, med klassmotsättningarnas skärpning, med nödvändigheten att expropriera bourgeoisin som ett sådant uppsving troligen kommer till stånd för att genomföra den kinesiska revolutionens landvinningar.

33. Fjärde Internationalens uppgifter i Jugoslavien och Kina bestäms av dessa staters och dessa kommunistiska partiers särskilda natur. Eftersom de är arbetarstater är vi självklart för deras försvar mot varje försök att störta dem. och ändra den sociala bas som skapats genom 4 jugoslaviska och kinesiska revolutionerna. Både KKP och i viss mån JKP är i själva verket byråkratiskt-centristiska partier, men eftersom de står under tryck från revolutionen i sina respektive länder, uppmanar vi inte proletariatet i dessa länder att skapa nya revolutionära partier eller förbereda en politisk revolution i dessa länder. Vi arbetar för upprättandet av en vänstertendens inom JKP och KKP, en tendens som i samband med utvecklingen av ett nytt världs-revolutionärt uppsving, kan säkra och leda revolutionen vidare till ett nytt stadium i dessa två länder. I Kina kommer våra styrkor särskilt att inrikta sig på att höja proletariatets medvetenhets- och organisationsnivå och de kommer att använda varje tillfälle som erbjuds av den officiella regeringspolitiken för att förbereda och accelerera industriproletariatets inträde i revolutionen. I Jugoslavien kommer våra styrkor att på basis av ett ovillkorligt försvar av revolutionens landvinningar mot imperialismen och mot Kreml – inkl. de landvinningar som gjorts under perioden 1948 till 1950 – att försöka skapa en opposition som kan ersätta partiets nuvarande ledning, bryta den militära och diplomatiska alliansen med det imperialistiska blocket som Jugoslavien nu upprätthåller och som leder revolutionen till ruinens brant, officiellt återupprätta JKP, skapa en genuin socialistisk demokrati med yttrandefrihet för alla strömningar inom arbetarklassens politiska sfär, inrikta partiet teoretiskt och politiskt mot revolutionär marxism och mot den internationella revolutionära rörelsen, Utan tvekan kommer utvecklingen i Sovjetunionen efter Stalins död och det stundande revolutionära uppsvinget i detta land och dess begynnande explosion i buffertländerna att storligen gynna en sådan inriktning.

34. Till skillnad från de nya staterna i Kina, Jugoslavien och Vietnam, var de icke-kapitalistiska staterna i Östeuropas buffertzonen inte produkten av ett revolutionärt uppsving i dessa länder, ett uppsving som gick bortom Kremles politiska och organisatoriska kontroll och tvingade kommunistpartierna i dessa länder att slå in på revolutionens väg, oberoende av Kremles order och i motsättning till dem. Tvärtom är de en produkt av den sovjetiska expansionismen, av den hårda kontroll som Kreml lyckats upprätthålla över kommunistpartierna och över massorna i dessa länder, beroende på bristen av eller den alltför begränsade karaktären i det revolutionära uppsving som ägde rum där i slutet av andra världskriget. Bourgeoisins försvagning genom kriget i dessa länder tillät den sovjetiska byråkratin att strukturellt assimilera dessa länder utan att tvingas mobilisera massorna i stor skala, utan att hotas av en massrörelse som svepte fram över deras huvuden. Där bourgeoisin fortfarande var för stark för att elimineras på detta kyliga sätt, som i Finland och Österrike, misslyckades försöken till en strukturell assimilering och dessa länder återvände till den kapitalistiska delen. Ur denna grundläggande skillnad mellan ursprunget till de icke-kapitalistiska länderna i buffertzonen och ursprunget till Folkrepublikerna Kina och Jugoslavien härrör viktiga skillnader både vad gäller de ömsesidiga förbindelserna mellan dessa kommunistpartier och Kreml, och mellan kommunistpartierna och massorna.

35. Den attityd som sovjetbyråkratin intagit och de mål man strävat efter i buffertländerna har genomlöpt tre faser:

a) från 1944 till 1947. Den grundläggande målsättningen var en omedelbar ekonomisk utplundring av buffertzonen. För att uppnå detta mål utnyttjade sovjetbyråkratin de existerande kapitalistiska produktionsförhållandena genom att införa reparationsfördrag, expropriering av tysk egendom skapandet av sovjetiska "blandade" företag etc.

De ekonomiska reformerna begränsades till en jord- reform och till en nationalisering av nyckelindustrier. I allmänhet upprätthölls koalitionsregeringar med bourgeoisin och småbourgeoisin, regeringar där kommunistpartierna emellertid höll kommandobryggan (armén, polisen, domstolen etc.)

b) från 1948 till 1950: inför lanseringen av Marshall-planen och imperialismens försök att ekonomiskt förstöra buffertzonen, reagerade byråkratin genom att eliminera de borgerliga partierna från makten, generalisera nationaliseringarna, göra utkast via tvååriga och treåriga uppbyggnadsplaner för en övergripande planering av ekonomin, genom att börja utveckla bondekooperativ, och genom att omforma statsapparaten struktur.

c) från 1951 och framåt: fem- och sexårsplaner utvecklade industrin i buffertzonen, och integrerade och knöt den allt fastare till Sovjetunionens industri; kollektiveringen av jordbruket har fullföljts i tempon som varierat från land till land. Upprustningsprogrammet utsatte ekonomin och arbetarna för stora påfrestningar. Sovjetunionens direkta grepp över dessa länder, "russifieringen" av deras resp. kommunistiska partier accentuerades, och detta indikerar att de sociala och ekonomiska motsättningarna tenderade att återspeglas inom dessa partier. Att konsolidera sitt grepp över dessa partier har blivit den främsta och samtidigt den svåraste uppgiften för sovjetbyråkratin i buffertländerna.

36. Utvecklingen av arbetarrörelsen och massornas stämningar i buffertzonen skiljer sig från land till land. De nödvändiga kriterierna för att bedöma denna utveckling är å ena sidan om industrialiseringen efter 1948 effektivt har omkullkastat de tidigare efterblivna ekonomiska, kulturella och teknologiska förhållandena, och å andra sidan om kommunistpartierna i resp. länder har kunnat vinna eller bevara sitt förtroende hos viktiga skikt inom proletarietet.

Vad gäller Albanien, Bulgarien, Rumänien, Slovakien och delvis Ungern har industrialiseringen skett i ett relativt sett högre tempo än i Sovjetunionen och i dessa länder har vi

tendenser som är analoga till de som finns i Sovjetunionen vad gäller den pågående sociala förändringen. Även om det finns svårigheter med restauratoriska element bland bönderna, har de element av nationellt förtryck som införts i dessa länder tillsammans med terror och den ännu låga levnadsstandarden bland massorna försenat ett nytt uppsving för arbetarklassen i dessa länder, men denna kommer i sista hand att äga rum just på grund av dessa orsaker. JKP kunde ha spelat en ledande roll för att utveckla detta revolutionära uppsving; idag fungerar dess kapitulationistiska kurs istället som en broms.

Vad gäller Östtyskland, Polen, Västra Tjeckoslovakien och delvis Ungern, har industrialiseringen – trots att den snabbt ändrat produktivkrafternas utvecklingsnivå – inte i grunden ändrat arbetarklassens betydelse, tekniska kunnighet och kulturella nivå, vilken redan tidigare var mycket hög i dessa länder. I dessa länder har arbetarnas motstånd under den första fasen – mot den relativa eller absoluta nedgången i levnadsstandarden, mot den stalinistiska byråkratins diktatur och god-tycklighet – inte upphört att skärpas och det blir ett allt större hinder för den sovjetiska byråkratins genomförande av sina projekt. I Ungern och delvis i Polen har detta motstånd kunnat begränsas genom den relativa stabiliteten inom KPs ledning. I Tjeckoslovakien och Östtyskland där detta motstånd kombinerats med våldsamma chocker inom den ledande apparaten har resultatet blivit en mycket allvarlig och förlängd kris, som markerats av inledningen till en revolutionär kris (strejker och arbetardemonstrationer maj till juni 1953). I dessa länder mognar kampen för den socialistiska demokratins landvinningar precis som i Sovjetunionen, men kanske i ett ännu hastigare tempo.

37. Det är ännu för tidigt att förutse den precisa organisatoriska form som det revolutionära uppsvinget kom mer att anta i de olika buffertländerna. Två varianter är möjliga:

a) självständiga massaktioner utvecklas, vilka överförs till de inhemska vänsterströmningar som kan ge en ledning i detta uppsving. Denna variant är troligast inom de kommunistpartier som har bevarat en tillräckligt bred arbetarbas och äger gamla traditioner: Ungern, Bulgarien, delvis Tjeckoslovakien Och Östtyskland.

b) självständiga massrörelser utvecklas som finner sin samordnande faktor utanför de legalt existerande organisationerna, genom uppkomsten av nya politiska strömningar eller genom socialdemokratiska organisationers återväxt. Denna variant är den troligaste i de länder där kommunistpartierna endast har en svag tradition eller en trång massbas: Albanien, Rumänien, Polen och delvis Östtyskland och Tjeckoslovakien.

En kombination av dessa två organisatoriska former kan inte heller uteslutas. Vi måste vara beredda på dessa två tänkbara organisatoriska former för det framtida uppsvinget så att vi alltid befinner oss inom den verkliga massrörelsen när den bryter fram. Det är naturligtvis nödvändigt att noggrant skilja mellan verkliga proletära motståndsrörelser – oberoende av vilka förvirrade former som de kan anta i ett inledningsskede – och restauratoriska rörelser som inspireras av resterna av de forna härskande klasserna och av imperialismen och som leds av dem, rörelser som det är nödvändigt att bekämpa. Vidare: ju mer utbrottet för det revolutionära unga generation som inte känner några andra politiska organisationer än kommunistpartierna vaknar till politisk aktivitet; desto mer kommer kommunistpartiet att bli ett naturligt forum, där ledningen för det nya revolutionära uppsvinget kommer att utvecklas. Därför kommer våra styrkor att söka genomföra sina uppgifter – vilka i allmänhet är desamma som i Sovjetunionen och vars lösning kräver skapandet av bolsjevik-leninistiska partier – genom en entristisk taktik inom kommunistpartierna, samtidigt som de är förberedda till att snabbt ansluta sig till andra massorganisationer som kan dyka upp i början av uppsvinget. Vår grundläggande uppgift inom buffertzonen är att skapa ett bolsjevikiskt ledarskap för detta uppsving och hindra att det kommer under dominans från reformistiska, halvrestauratoriska styrkor. Detta uppsving måste leda till skapandet av verkligt självständiga polska, tjeckiska,

ungerska, rumänska, bulgariska och liknande socialistiska republiker som har rätt att frivilligt ansluta sig till en balkan-donauisk federation av socialistiska republiker.

38. Den allmänna dynamiken för stalinismens nedgång i buffertländerna kan klart skisseras på följande sätt:

- a) i alla dessa länder har en strukturell assimilering endast kunnat genomföras genom att all politisk och ekonomisk makt i stor utsträckning överförs till de inhemska kommunistpartierna. Dessa partier erhöll därigenom en relativt självständig bas även i de fall när denna makt genom bristande stöd från massorna är osäker och beroende av Kremls stöd.
- b) i alla dessa länder har den nationella ledningen för kommunistpartierna försökt – först mot Kremls motstånd och efter Stalins död delvis med Kremls uppmuntran – undvika de allra mest förödande aspekterna av den stalinistiska politiken i Sovjetunionen, särskilt tvångskollektiviseringen.
- c) i alla dessa länder har arbetarklassen – efter en övergångsperiod som kännetecknats av reträtter, passivitet och förvirring – blivit starkare och mera aktiva än tidigare i kampen för en socialistisk demokrati.
- d) i alla dessa länder har de objektiva faktorer (krigets härjningar, produktivkrafternas laga nivå etc.) och subjektiva faktorer (brist på arbetarorganisationer, ett betungande förflutet från en fascistiska eller militär diktatur, brist på revolutionära perspektiv, intensifiering av nationella känslor etc.) som hindrade uppsvinget 1944 och som bidrog till Kremls hårda grepp alltmer börjat försvinna och kompenseras endast delvis genom den demoralisering som skapats av diktaturen, av det nationella förtrycket, den relativa sänkningen av levnadsstandarderna under hela den sista perioden etc.

39. I alla dessa länder har de förändringar som inträtt i Sovjetunionen efter Stalins död haft avsevärda återverkningar. Dessa har samtidigt berört dessa partiers inre förhållanden, deras band med Kreml och deras band till massorna.

Särskilda ekonomiska förhållanden – den ekonomiska reformen i Tjeckoslovakien, ökningen av arbetsnormerna i Östtyskland – har gjort att massornas motstånd mot den byråkratiska diktaturen kulminerat i en öppen revolt från proletariatets sida i dessa länder. Denna revolt – som endast är första steget i den politiska revolutionen för att störta den stalinistiska diktaturen – bekräftar på ett slående sätt de förutsägelser som vår rörelse gjort i denna fråga. Den bekräftar också – genom exemplet det Tyska Enhetspartiet, som under händelserna den 17 juni 1953 splittrades uppifrån och ned genom trycket från massornas revolutionära uppsving och där en del visade sig beredd att kapitulera för arbetarna – den heterogena karaktären inom denna byråkrati och effekterna av det sammanbrott som skapas genom sådana massaktioner.

Denna revolt har onekligen hindrat tillämpningen av ”den nya kursen” på det politiska planet, och i vissa fall som just i Tyskland har den ersatts med en återgång på denna nivå. Men även i dessa fall har ”den nya kursen” i allmänhet tillämpats på den ekonomiska nivån och stärkts än mer genom de eftergifter som sovjetbyråkratin gjorde i Östtyskland efter den 17 juni (uppgivandet av reparationerna, SAGs överlämnande till de nationella stalinistiska myndigheterna).

Denna ”nya kurs”, vars fullständigaste exempel har varit den ungerska regeringens nyorientering, inkluderar följande anmärkningsvärda drag:

- a) en förbättring av de ekonomiska förhållandena för alla skikt inom befolkningen; en minskning av den tunga industrins utvecklingstakt; en minskning av jordbrukets kollektivi-

sering; en förbättring av befolkningens förråd av industrivaror; en uppmjukning av den repressiva lagstiftningen vad gäller "brott mot arbetsdisciplinen" etc.

b) en uppmjukning av den atmosfär av enorm spänning som rått inom massorganisationerna; mindre kärvt språk, mindre "förberedda" diskussioner, större möjligheter för de lägre kadreerna att föra sin egen talan etc.

Denna nya kurs, som troligen beordrats av Kreml, är tänkt som ett medel för att stärka de stalinistiska partiernas grepp över buffertländerna genom att göra dem mer flexibla och mindre rigida. Men genom de sociala och politiska som den kommer att frigöra, genom den differentiering den kommer att driva fram inom kommunistpartierna och inom ungdomsorganisationerna, kommer den att underlätta än mer i Sovjetunionen, proletariats marsch mot den politiska revolutionen.

Det är självklart att accentueringen av det revolutionära uppsvinget och dess utsträckning till Västeuropa och Sovjetunionen, före eller under kriget, kommer att spela en avgörande roll i proletariats frigörelse från den byråkratiska tvångströja som nu håller fast det,

40. Programmet för den politiska revolution som står på dagordningen i alla buffertländer inkluderar följande viktiga punkter:

1. frihet för arbetare som fängslats.
2. avskaffandet av den repressiva arbetslagstiftningen.
3. demokratisering av arbetarpartierna och -organisationerna.
4. alla arbetarpartier och -organisationer förklaras lagliga.
5. val och demokratisk struktur i massornas kommittéer.
6. fackföreningarnas självständighet i förhållande till regeringen.
- 7, ett demokratiskt utarbetande av den ekonomiska planen, av massorna och för massorna.
8. en verklig rätt till folkens självbestämmande.

III. Stalinismens uppgång och nedgång i kommunistpartierna i den kapitalistiska världen

41. Kommunistpartierna skapades fr.a. genom Oktoberrevolutionens impulser inom de socialdemokratiska partierna och – av mer underordnat slag – inom andra formationer inom arbetarrörelsen från tiden före 1914. Sovjetbyråkratins seger i Sovjetunionen gjorde att den kunde utnyttja Oktoberrevolutionens prestige bland världens proletära förtrupp. Detta är den huvudsakliga orsaken till stalinismens seger inom kommunistpartierna. Dessa partiers inre svagheter underlättade denna process. Bristen på en vänsterflygel som organiserats inom socialdemokratin före 1914 på ett klart program resulterade i en politisk och teoretisk svaghet inom de flesta av kommunistpartiernas ledningar under Kominterns första år. Detta ledde å ena sidan till bolsjevikpartiets fullständiga politiska dominans inom Internationalen och å den andra till dessa partiledningars bristande förberedelse för att verkligen förstå de kontroverser som började 1923. När bolsjevikpartiet väl en gång byråkratiserats, mötte Stalins fraktion mycket lite seriös, organiserad opposition mot att överföra den byråkratiska centralismen till Kommunistiska Internationalen. Kommunistpartiernas staliniseringsprocess accentuerades genom arbetarrörelsens ebb under perioden 1923 till 1943, det är när Stalin beslöt att upplösa Komintern.

42. Komintern och kommunistpartierna förvandlades till instrument för Kreml-diplomatins byråkratiska försvar av Sovjetunionen. De övergav kampen för en världsrevolution och sökte

utöva påtryckningar på olika nationella borgerskap för att från dem tvinga fram en diplomatisk orientering som låg i linje med Kremles önskemål. Dessa omvandlingar av kommunistpartiernas målsättningar skapade svängningar från adventurism till opportunist, och ledde vissa kommunistpartiet till att företa sig direkt kontrarevolutionära handlingar under vissa perioder (särskilt i Spanien under Folkfrontens dagar).

Den stalinistiska politiken resulterade i otaliga nederlag för arbetarklassen, inkl.. nazismens seger i Tyskland som var en frukt av den politik som både det tyska kommunistpartiet och det tyska socialdemokratiska partiet förde. Alla dessa nederlag accentuerade världsrevolutionens ebb och förstärkte sovjetbyråkratins grepp över Sovjetunionen och över det avantgarde som förblev trogna den ryska revolutionen.

Den byråkratiska regimen inom Komintern och inom kommunistpartierna medförde en teoretisk nedgång. Komintern blev allt mindre ett centrum för utarbetandet av en internationell politisk organisering. De kommunistiska partiernas ledarskap valdes ut och ändrades uppifrån, beroende på deras beredvillighet att följa order från Kreml trots alla tänkbara svängar och zigzaglinjer. Kommunistpartierna seglade under empiricismens, monolitismens och historieförfalskningens flagg. På så sätt genomfördes ett urval av ledningen, som eliminerade de självständigaste och mest politiskt pålitliga elementen. Denna regim undertryckte i själva verket varje möjlighet till ett kollektivt politiskt arbete hos de nationella ledningarna, och förvandlade dem istället till rena springpojkar för att genomföra Kremles order.

43. Efter att egentligen ha bildats för att bli nationella sektioner i ett världsomfattande revolutionärt parti blev kommunistpartierna under den stalinistiska ledningen istället degenererade arbetarpartier. Deras byråkratiska ledningar var beroende av Kreml, fr.a. därför att de politiskt levde på att utnyttja Oktoberrevolutionens och Sovjetunionens prestige bland massorna. Men till skillnad från Sovjetunionens kommunistiska parti, uttryckte inte ledningarna för de stalinistiska partierna intressena hos ett särskilt socialt skikt med enorma materiella resurser till sitt förfogande. På grund därav är dessa partiers dubbla natur inte identisk med sovjetbyråkratins dubbla natur. Genom sina basmedlemmar – som i motsats till de socialdemokratiska partiernas bas – i allmänhet bestod av de mest exploaterade och mest militanta sektorerna av arbetarklassen, tvingades de att i viss utsträckning återspegla proletariats intressen, även om detta skedde i otillräcklig grad. Genom sin ledning var de underordnade Kremles strikta kontroll, som sökte upprätthålla *status quo* med en revolution ”i ett enda land” just på bekostnad av revolutioner i andra länder.

Genom sin bindning till sovjetdiplomat, tvingades kommunistpartierna under olika perioder att praktisera en opportunistisk politik som i sina effekter låg mycket nära den som fördes av socialdemokratin. Också under dessa perioder kunde dock kommunistpartierna aldrig gå så långt att de sammansmälte med de socialistiska partierna därför att de inte var instrument för sin nationella bourgeoisie, utan för Kreml. Varje tvekan på detta område upphävdes genom andra världskrigets avgörande prov: i sin överväldigande majoritet förblev kommunistpartierna (både ledningen likaväl som basen) trogna den politik som fördes av Kremlbyråkratin, särskilt under den sovjetryska pakten.

44. Under förkrigsperioden upplevde kommunistpartierna i de kapitalistiska länderna olika utvecklingar: några som franska KP såg sitt inflytande över massorna växa; andra som engelska KP upplevde aldrig ett verkligt uppsving. Men under denna period övervanns alla de otaliga kriser som skakade kommunistpartierna på ett sådant sätt att stalinismen stärkte sitt grepp över dem.

Huvudorsaken till detta var att under denna revolutionsebb slutade varje stor masskamp med nederlag, och de som lösgjorde sig från kommunistpartierna var antingen ett mycket litet

revolutionärt avantgarde på trotskismens program eller strömningar som avvisade den revolutionära kampen, medan kommunistpartierna behöll de militanta arbetarkadrer som stödde Sovjetunionen på ett generellt sätt utan att skilja mellan staten och dess ledning.

Varje svängning betraktades av dessa militanter som en rent taktisk manöver som dikterades av behovet att till varje pris rädda den första arbetarstaten. Men man bör observera att den roll som stalinismen spelade i det spanska inbördeskriget – en öppet kontrarevolutionär roll – visserligen inte ledde till att de kommunistiska militanter som anslutit sig till striderna bröt med stalinismen, men den ledde likväl till att de f.f.g. började tvivla på politiken – något som avslöjades mycket senare, efter brytningen med Jugoslavien.

Som en konsekvens stod de stalinistiska partierna nästan överallt ansikte mot ansikte med de socialdemokratiska partierna, de var organisationer med en revolutionär uppsyn och de var numeriskt sett de starkaste, och det var till dem som de politiserade militanta elementen vände sig under varje nytt arbetaruppsving. Detta var särskilt fallet under andra världskriget, då kommunistpartierna vann i styrka tack vare sin aktivitet inom motståndsrörelsen och tack vare prestige från de sovjetiska segrarna.

Men det var också under denna krigsperiod som ett kommunistiskt parti för första gången – jugoslaviska KP – upphörde att agera i enlighet med de direkta behoven från Kremels politik. Under kriget – både på grund av kampens akuta karaktär mot ockupationsarméerna och spänningarna inom det jugoslaviska samhället vilka hindrade KP från att praktisera klassarbete i Nationella Frontens namn – tvingades KP bygga en ny armé, massornas maktorgan, och att ta makten som ledare för de upproriska massorna. Under flera år försökte det jugoslaviska ledarskapet anpassa situationen efter kraven från Kreml, men slutligen bröt konflikten ut 1948, och den visade den djupa klyfta som fanns mellan sovjetbyråkratin, som var produkten av revolutionens ebb, och en mäktig revolutionär rörelse.

Det var likaså i slutet av kriget som KKP genom ett mäktigt uppsving ställdes inför valet att antingen ställa sig i ledningen eller försvinna från den politiska scenen. Det gick in i en kamp på liv och död med Chiang Kai-shek Och erövrade makten genom de kinesiska röda arméerna som backades upp av ett jättelikt bondeuppror.

Under krigets förlopp lossades Kremels grepp över kommunistpartierna. Kominterns ledning isolerades från många partier. Stalin valde denna stund för att upplösa Komintern. Under samma period började, under trycket från ett begynnande revolutionärt uppsving (Frankrike, Grekland...) skillnader dyka upp inom ledningen hos de kommunistpartier som hade en massbas. Andra ledningar gick bortom opportunistens gräns och kallades tillbaka till ordningen av Moskva (USA, Holland...). Situationen efter kriget tillät inte längre Kreml att upprätta den rigida kontroll över kommunistpartierna som existerat före kriget. Bildandet av Kominform var mindre avsett för att uppnå detta än att hålla Jugoslavien och buffertzonen i ett fast grepp.

45. Genom den kinesiska revolutionens över Kuomintang gick det revolutionära uppsvinget: börjat 1943 med fascismens störtande i Italien, in i ett nytt stadium som fr.a. markerades genom att de internationella styrkeförhållandena var till revolutionens fördel. Den revolutionära vägen sprids nu från land till land, från kontinent till kontinent. Den har nyligen nått Sovjetunionen själv och buffertzonen.

Kommunistpartierna i de kapitalistiska länderna arbetar följaktligen under förhållanden som absolut sett är olika de som rådde före kriget.

I de länder där kommunistpartierna är i minoritet inom arbetarklassen, har det revolutionära uppsvinget i allmänhet visat sig genom ett tillflöde av massorna till majoritetspartiet, vilket än

mer har isolerat kommunistpartierna, samtidigt som vänsterströmningar, som ex.vis Bevanismen börjat dyka upp i dess majoritetspartier.

I de länder där arbetarklassen ännu inte har bildat sina egna masspartier, såsom fallet är i bl.a. de latinamerikanska länderna, representerade kommunistpartierna i regel den starkaste tendensen inom klassens existerande politiska rörelse. Deras stalinistiska urartning, särskilt deras förräderi under och omedelbart efter kriget, har skapat en permanent kris inom dessa partier, vilket alltmer accentuerats genom uppkomsten av en massrörelse i Latinamerika och partiernas oförmåga att leda till en revolutionär seger. Krisen inom dessa partier kan leda den huvudsakliga delen av den kommunistiska kadern närmare Fjärde Internationalen och t.o.m. få den att ansluta sig. Detta under förutsättning att de trotskistiska organisationerna fyller sin uppgift som revolutionär ledning för massorna och antar en dynamisk och flexibel attityd gentemot de kommunistiska militanterna genom att söka finna en gemensam bas som kunde underlätta deras övergång till trotskismen.

Vad gäller de kommunistiska partier som har en massbas, underkastas deras relationer till Moskva förhållanden som är drastiskt annorlunda de som rådde i det förflutna: själva kraften i massrörelsen i deras egna länder, som utvecklas i riktning mot revolutionära strider, förstärks alltmer. Relationerna till Moskva lossnar (under kriget fanns det t.o.m. långa avbrott i vissa fall). Slutligen är det på sin plats att tillägga att efter den senaste utvecklingen i Sovjetunionen finns det en ovisshet från KP-ledningens sida om Kremls politik och – vad gäller hasen – det finns möjligheter till en kritisk attityd mot regimen i Sovjetunionen och i ”Folkdemokratierna”.

Denna internationella situation och dess återverkningar på kommunistpartierna i de kapitalistiska länderna öppnar således två vägar för stalinismens nedgång i den arbetarrörelse de kontrollerar: i länder där kommunistpartierna är i minoritet i arbetarrörelsen har de tendenser som massorna polariseras kring (antingen det nu gäller ett revolutionärt parti i Bolivia eller centristiska tendenser som i England och Japan) allt större chanser att definitivt eliminera det stalinistiska inflytandet över arbetarrörelsen under förutsättning att de får ett korrekt revolutionärt ledarskap och en riktig inriktning. Dessa tendenser tjänar i själva verket som en attraktionspol för friska arbetarstyrkor, de minskar det stalinistiska inflytandet, och frambringar följaktligen inre kriser och t.o.m. splittringar under isoleringens tryck. Men en felaktig politik eller förrädiska handlingar genom det centristiska ledarskapet kan i ett senare stadium återuppliva kommunistpartiernas chanser också i dessa länder.

I länder där kommunistpartierna majoritet i arbetarklassen kan de under vissa exceptionella förhållanden (ett framskridet sönderfall hos de härskande klasserna) och under trycket från mycket mäktiga revolutionära uppsving, tvingas utarbeta en revolutionär inriktning som är motsatt Kremls direktiv, utan att fördenskull överge det politiska och teoretiska bagage som överlämnats från stalinismen. De kommer desto hellre att göra detta som massorna fortfarande söker – såsom de kommer att söka under en hel kommande period – att utnyttja dessa partier för att tillfredsställa sina förhoppningar, och som de har fått en mera kritisk attityd gentemot sin ledning än i det förflutna och inte längre är beredda att följa med i alla partiets svängningar. Under dessa förhållanden får stalinismens sönderfall i dessa länder under det närmaste stadiet inte förstås som ett organisatoriskt sönderfall av dessa partier eller som en öppen brytning med Kreml, utan som en gradvis inre omvandling, som följs av en politisk differentiering i dess mitt. Det är t.o.m. möjligt att en sådan process av stalinistiskt sönderfall inom vissa kommunistiska masspartier följs av en viss konsolidering eller ett organisatoriskt stärkande i den mån de under omständigheternas tryck modifierar sin politik för att närma den massornas intressen. Detta perspektiv – dvs inte ett organisatoriskt sönderfall inom masskommunistpartierna, utan snarare ett sönderfall som under en hel period är molekyllärt, för de stalinistiska uppfattningarna inom dessa partier likaväl som av de byråkratiska relationer som

går från Kreml till partiets djupaste led – är nödvändig för att bestämma formerna för ett ingripande från vår rörelse i denna process för att få den att utvecklas i riktning mot den revolutionära marxismen.

46. Utvecklingen av de framtida relationerna mellan Kreml och ledningen för masskommunistpartierna, och mellan dessa partier och massorna, beror på flera faktorer:

- i första hand på omfattningen och tempot i det revolutionära uppsvinget över hela världen, särskilt i de industrialiserade länderna i Västeuropa;
- på de proletära massornas återvaknande inom själva Sovjetunionen och dess konsekvenser på regimen i det sovjetiska samhället.
- på hur kriget utvecklas mellan imperialismen och det anti-imperialistiska lägret.
- på den förmåga till ingripande av en revolutionär ledning, för att ställa sig i spetsen för massrörelserna, särskilt de som dyker upp inom masskommunistpartierna och inom mass-socialistpartierna.

Det är omöjligt att exakt förutse dessa grundläggande faktorer utveckling och ömsesidiga påverkan. Det är dock möjligt att ange att ju större kraften är i det revolutionära uppsvinget och ju närmare det kommer de industriellt utvecklade länderna, desto mer kommer det politiska initiativet att glida ur Kremels händer, medan centristiska tendenser kommer att accentueras inom de masskommunistpartier som påverkas av detta uppsving. På samma sätt: ju mer det revolutionära uppsvinget går över i händerna på ett konsekvent revolutionärt ledarskap, och ju större direkta återverkningar denna tendens har inom själva Sovjetunionen, desto mer kan detta ledarskap ge en dödsstöt åt stalinismen i själva dess hjärta, även innan majoriteten av de kommunistiska militanterna i dessa länder har befriat sig från Kremels kontroll och inflytande.

Hela denna dynamik är varken orubblig eller enhetlig. Den måste ses som en komplicerad dialektisk process med många motsättningar och partiella reträtter. Den utesluter inte, utan förutsätter istället följande: a) möjligheten för masskommunistpartierna att genomföra tillfälliga svängningar till höger inom givna förhållanden, så länge som trycket från massorna inte har nått sin kulmen; b) möjligheten under kriget av öppet kontrarevolutionära handlingar från Kremels sida gentemot massrörelserna, särskilt de som förblir isolerade.

Men det är viktigt att förstå *den allmänna inriktningen* av utvecklingen, där dessa varianter kommer att inta en allt mindre viktig plats, där massornas revolutionära rörelse alltmer kommer att lyckas frigöra sig från Kremels kontroll, oberoende av sin ursprungliga form eller sin ursprungliga ledning.

Denna sönderfallsprocess inom stalinismen innebär inte på något sätt att masskommunistpartierna gradvis kommer att omvandlas till revolutionärt-marxistiska partier. Kriser och stora omvandlingar kommer att vara nödvändiga och oundvikliga för att revolutionärt-marxistiska partier under Fjärde Internationalens fana skall stiga fram ur detta: Men dessa omvandlingar kommer att innebära stalinismens definitiva slut och de kommer att vara en kulmen på en process som f.n. börjat med stadier där kommunistpartierna tvinga söka stärka sina band med massorna, och börja skaka av sig, ofta på ett knappt märkbart sätt, den stalinistiska underkastelsens rigida band.

IV. Fjärde internationalens roll och framtid

47. Fjärde Internationalen skapades ur Vänsteroppositionen inom Sovjetunionens Kommunistiska Parti och ur den bolsjevik-leninistiska fraktionen inom Tredje Internationalen. Den skapades som ett försvar för Lenins program, för den leninistiska strategin, och taktiken, för

de principiella lärdomarna från Oktober och från de revolutionära nederlagen i Europa och Asien mot den stalinistiska revisionismen, Fjärde Internationalen och dess föregångare, den sovjetiska Vänsteroppositionen och den Internationella Vänsteroppositionen., föddes i stor utsträckning i kampen mot teorin om "socialism i ett land", mot teorin om "de fyra klassernas block", mot föreställningen att man kan bygga socialismen i "sköldpaddsfart" eller "i sjumilakliv", mot den opportunistiska taktiken med principlösa allianser med den reformistiska byråkratin; med bondepartierna, med den nationella bourgeoisin i kolonierna, och slutligen mot ultravänstertaktiken under "socialfascismen". Detta principfyllda ursprung till den trotskistiska rörelsen utgör dess stora styrka. För första gången i arbetarrörelsens historia bildades en internationell organisation uteslutande på basis av en gemenskap hos kadern för ett preciserat program, en preciserad strategi och taktik. Men samtidigt låg i denna styrka en risk för en svaghet genom att den skurits av från arbetarrörelsen: nämligen att den trotskistiska organisationen kunde omvandlas till en diskussionsklubb och till en akademisk sekt av marxistiska kritiker av den stalinistiska politiken. Fjärde Internationalens grundare, särskilt Leo Trotskij, var i så hög grad medvetna om denna fara att de så tidigt som 1933 koncentrerade alla ansträngningar på att rota fast den trotskistiska kärnan i massrörelsen, att återupprätta band med denna rörelse där dessa hade brutits och välja ut en ny generation av trotskistiska arbetarkadrer. I några länder, som USA, hade denna uppgift redan gjort stora framsteg före andra världskriget. I Europa, i Asien, i större delen av Latinamerika, hindrade de slag som riktades mot vår rörelse av den stalinistiska terrorn och av den imperialistiska och fascistiska förföljelsen, av bristen på kontinuitet hos vår ledning och vår huvudsakliga kader, men fr.a. av effekterna från den världsomfattande ebben inom arbetarrörelsen, att denna uppgift löstes före eller under andra världskriget. Det var först under loppet av det nya revolutionära uppsving som började 1943 som den internationella rörelsen blev fullt medveten om detta nya stadium som de trotskistiska organisationerna måste träda in i, stadiet av en praktisk tillämpning av Övergångsprogrammet, Det var genom Tredje Världskongressen (1951) och genom Internationella Exekutivkommitténs tionde plenum som majoriteten av de trotskistiska organisationerna fick ett konkret begrepp om hur man skulle rota sig i massrörelsen i sitt land och erövra ledningen över den.

48. Fjärde Internationalens ursprung i en fraktionsstrid inom Tredje Internationalen mot den stalinistiska fraktionen inom den internationella kommunistiska rörelsen har skapat grund för avvikelser inom den trotskistiska rörelsen, avvikelser som betraktade kampen mot stalinismens fel och brott som sin huvudsakliga funktion. I själva var och förblir Fjärde Internationalens roll helt annorlunda. Det var ingen tillfällighet att den trotskistiska rörelsen uppstod i kampen för teorin om den permanenta revolutionen, en teori som är det mest medvetna uttrycket för den sociala dynamiken i vår epok. Fjärde Internationalen ställer sig i motsättning till alla andra arbetarledningar som endast representerar speciella, själviska, byråkratiskt eller nationellt trånga intressen, antingen de nu är reformistiska, centristiska, stalinistiska eller av något annat slag. Fjärde Internationalen ställer sig i motsättning till varje försök att begränsa arbetarnas handlande till ett försvar av de positioner som redan vunnits, antingen det nu är den borgerliga demokratin, sovjetstaten eller den jugoslaviska staten. Den representerar intressena i dess helhet hos det internationella proletariatet och dess historiska mål, det världsomfattande förverkligandet av den socialistiska revolutionen, det världsomfattande uppbygget av det kommunistiska samhället. Just därför att den socialistiska revolutionen skiljer sig från varje annan revolution genom den höga medvetandenivå den kräver av avantgardet hos den klass som genomför den, kan detta mål inte slutgiltigt uppnås utan att man bygger en arbetarledning som har assimilerat Fjärde Internationalens program. Fjärde Internationalen tror inte att den kan vinna över arbetaravantgardet och massorna till sitt program och sin organisation genom att ställa sig i motsatsställning till massornas verkliga rörelse, utan genom att integreras i den,

genom att sammansmälta med den, och genom att med sin politiska och praktiska intervention bidra till dess framsteg och till urvalet av nya ledande kadrer inom dess led.

49. De särskilda omständigheterna vid Fjärde internationalens tillkomst – i motsats till Första, Andra och Tredje Internationalerna kom den inte till i en uppgångsperiod utan i en ebb för arbetarrörelsen -bestämde i sista hand den långsamma tillväxten av dess organisationer och deras stora svaghet i början av uppsvinget 1943. Ur detta faktum, likaväl som ur den ännu begränsade karaktären hos detta uppsving, fr.a. i länderna i Västeuropa, härrör Fjärde Internationalens oförmåga att vara en ledande kraft i uppsvinget i de flesta länder i världen. Detta har i sin tur underlättat sovjetbyråkratins manövrer för att kontrollera, hejda och krossa detta uppsving. Men det är just under detta stadium som mer solida trotskistiska ledningar och kadrer har valts ut i många viktiga länder. Av denna anledning går Fjärde Internationalen in i nästa stadium av uppsvinget i särskilt i Tredje Världskriget med en soliditet som är oändligt överlägsen den som fanns 1939 och med oändligt större och påtagligare chanser att hävda sig och kring sitt program samla en verkligt revolutionär ledning för massorna i många länder.

50. Stalinismens uppkomst medförde en vildsint kamp mot Vänsteroppositionen i Sovjetunionen och mot den Internationella Vänsteroppositionen på grund av att dessa inkarnerade mot sovjetbyråkratins konservativa intressen -- det internationella och det sovjetiska proletariats verkliga intressen. Trots försöken från den mäktigaste statsapparaten i världen att krossa dem, -överlevde inte bara den handfull medvetna revolutionärer som under denna period bildade den trotskistiska rörelsen den överförde också intakt till yngre generationer i de flesta länder i världen hela det leninistiska programmatiska arvet i motsättning till Kremles förfalskningar. Stalinismens nedgång skapar i olika grader för hållanden som är gynnsamma för ett uppsving för den trotskistiska rörelsen i hela världen. I alla länder där stalinismens nedgång är en direkt produkt av kraften i det revolutionära uppsvinget, upplever trotskismen, trotskistiska idéer och det trotskistiska programmet en slående bekräftelse, och det beror i sista hand på våra organisationers flexibilitet om de till fullo kan dra nytta av denna bekräftelse. I själva Sovjetunionen och i buffertländerna är det nuvarande stadiet – som föregår det revolutionära uppsvinget och som karakteriseras genom en process av differentiering, av osäkerhet, av skarpa svängningar och t.o.m. panik bland de stalinistiska ledarna mycket fördelaktigt för återuppsykandet av våra idéer och vår organisation inom arbetarrörelsen. Det beror på om Internationalen förmår att utnyttja även de minsta sprickor i apparaten för att föra in våra idéer, om detta återuppsykande kommer att äga rum på ett medvetet och organiserat sätt eller om det till en början kommer att anta mer förvirrade och mer komplicerade former. Vad gäller de länder som kommer att dras in i det revolutionära uppsvinget i nästa stadium, omedelbart före eller under krigets lopp, är Internationalen särskilt väpnad för att till maximum utnyttja de möjligheter som erbjuds för att öka våra organisationers inflytande och säkra ett genombrott. Den oordning och förvirring som råder inom de ledande stalinistiska kretsarna, och som beror både på politiska problem som de inte kan lösa och på den senaste utvecklingen i Sovjetunionen, kommer storligen att hjälpa oss i detta arbete. Betydelsen av värt ingripande i den världskris som nu skakar stalinismen kan specificeras på följande sätt: att vinna största möjliga del av den kader och de ärliga revolutionära militanter som arbetar för den kommunistiska saken inom kommunistpartiernas led och som ska kas av stalinismens kris och som kommer att skakas än mer och mer; att säkra den nya revolutionära ledningen för proletariatet; att säkra den proletära segern till minsta möjliga kostnad i förhållande till försvaret av redan existerande landvinningar för revolutionen likaväl som till den revolutionära epokens fortvaro och konvulsioner. Om vi lär oss kombinera en oförsonlig principiell fasthet med en enorm taktisk flexibilitet i våra styrkors integration i den verkliga massrörelsen, kommer stalinismens nedgång och fall att sammanfalla med segern för Fjärde Internationalen och för världsrevolutionen.